

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanska županija
Općina Čitluk

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

Konzorcijski partneri u provođenju projekta

Ravnateljstvo civilne zaštite
Ministarstva unutarnjih poslova
Republike Hrvatske

Azocijacije
za upravljanje rizicima
Bosna i Hercegovina

2020

Broj: _____

Za općinu Čitluk
DOKUMENT ODOBRILO:

Datum:

Čitluk

Načelnik općine

Broj: _____

**Agencija za zaštitu ljudi i imovine
INZA d.o.o. Sarajevo:**

Datum:

Sarajevo

Direktor

This Programme
is funded by

European Union

EU 4 Better Civil Protection

EU za bolju civilnu zaštitu

ЕУ за бољу цивилну заштиту

Europska komisija financira projekt „EU za bolju civilnu zaštitu – izgradnja kapaciteta i priprema Bosne i Hercegovine za Mehanizam civilne zaštite Europske Unije“. Mehanizam civilne zaštite EU je uspostavljen 2001. godine Odlukom Vijeća ministara EU, uključuje učešće preko 30 europskih država sa svim njihovim resursima namjenjenim civilnoj zaštiti, koji mogu biti stavljeni na raspolaganje zamljama pogođenim katastrofama. Korisnici benefita proisteklih iz Projekta su Ministarstvo sigurnosti BiH, Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske, Federalna uprava civilne zaštite i Odjeljenje za javnu sigurnost Brčko Distrikta. Dva su ključna subjekta u realizaciji projekta: Jedan je nacionalni autoritet zemlje članice Europske Unije, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, dok je drugi, stručna nevladina organizacija za upravljanje rizicima iz Bosne i Hercegovine, AZUR BIH.

Sadržaj projekta:

WP	Title of Component (WP)	
1	Development of civil protection capacity	<i>Razvoj kapaciteta civilne zaštite (WP1)</i>
2	Training for intervention and rescue teams	<i>Obuka za interventne i spasilačke ekipe (WP2)</i>
3	Disaster risk reduction approach	<i>Pristup smanjenja rizika od katastrofa (WP3)</i>
4	Project visibility	<i>Vidljivost projekta (WP4)</i>
5	Project management and reporting	<i>Upravljanje projektom i izvještavanje (WP5)</i>

U sklopu treće faze Projekta, u cilju smanjenja rizika od katastrofa predviđena je izrada projektno-planske dokumentacije iz oblasti zaštite od elementarnih nepogoda i drugih nesreća i zaštite od požara. Realizacija Projekta se vrši u 15 općina u BiH, sedam u Republici Srpskoj i osam u Federaciji Bosne i Hercegovine. Benefiti Projekta:

- Efikasnija zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća, kako u BiH, tako posredno i u njenom okruženju
- Jačanje kapaciteta civilne zaštite u Bosni i Hercegovini (državna razina, razina entiteta i distrikta), čime se dodatno poboljšava prevencija i odgovor na prirodne i druge nesreće
- Ispunjavanje obveza Bosne i Hercegovine na putu pridruženja porodici zemalja EU
- Prevencija u sigurnosti vanjskih granica Europske unije, kao i njezine teritorije .
- Mogućnosti za akademske zajednice i sveučilišta u BiH, da u svoj program edukacije uključe ili dodatno razviju programe koji tretiraju civilnu zaštitu, skladno sa europskim preporukama, praksom i iskustvima
- Mogućnost da kapaciteti Bosne i Hercegovine daju svoj doprinos u pomoći drugim zemljama, u okviru Mehanizma civilne zaštite
- Benefit za domaće snage i ponuđače usluga i materijala, koji će se nabavljati u realizaciji Projekta
- Benefit za područje nevladinih organizacija
- Mogućnost prenošenja stečenog znanja i vještina na druge korisnike, koji ne budu direktno obuhvaćeni Projektom
- Održivost projekta, kroz primjenu, prenošenje i obnavljanje znanja, stečenog programima i obukama iz Projekta

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

Na temelju Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine FBiH“, broj 64/09), Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br. 39/03, 22/06 i 43/10), Uredbe o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara („Službene novine FBiH“, broj 8/11), kao i članka 347. Zakona o gospodarskim društvima Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH br. 81/15), Ugovora o pružanju usluga - izrade Procjene i Plana zaštite od požara za područje općine Čitluk i Procjene i Plana zaštite od prirodnih i drugih nesreća za područje općine Čitluk broj: C004 - 62 - 08 / 19 od 07.08.2019. godine, konzorcijski partneri u izradi projekta IRC d.o.o. Istočno Sarajevo i Agencije za zaštitu ljudi i imovine INZA d.o.o Sarajevo, angažiraju eksperte:

KLJUČNI EKSPERTI

NEKLJUČNI EKSPERTI

STRUČNI KONSULTANTI

1.

Plan zaštite od požara općine Čitluk izrađen je u četiri (4) istovjetna primjerka od kojih su dva (2) primjerka dostavljena Općini, jedan (1) primjerak nosiocu projekta Asocijaciji za upravljenje rizicima Bosne i Hercegovine "AZUR" i jedan (1) primjerak je uložen u pismohranu Agencije za zaštitu ljudi i imovine INZA d.o.o. Sarajevo. Umnožavanje i tehnička obrada izvršena je u Agencija za zaštitu ljudi i imovine INZA d.o.o. Sarajevo.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	8
2. TEMELJNE ODREDBE.....	9
3. TEMELJNI PODACI O OPĆINI ČITLUK	11
3.1. Geografski položaj i površina	11
3.2. Karakteristike reljefa.....	11
3.3. Klimatske karakteristike.....	12
3.4. Geološke karakteristike	12
3.5. Šume	13
3.6. Ekomska razvijenost	14
3.7. Kulturno – povjesno nasljeđe	15
4. TEKSTUALNI DIO PLANA	17
4.1. Sustav uključivanja profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi u akciju gašenja požara.....	17
4.2. Sustav subordiniranja i zapovijedanja u akcijama gašenja većih požara	19
4.2.1. Brojnost vatrogasnih postrojbi na prostoru općine Čitluk.....	19
4.3. Sustav rukovođenja u akcijama gašenja požara.....	22
4.4. Način pozivanja i uključivanja distibuitera energenata u akciju gašenja požara	24
4.5. Uključivanje komunalnih poduzeća u gašenje požara.....	25
4.6. Uključivanje službi za pružanje prve medicinske pomoći u akciji gašenja požara	25
4.7. Uključivanje službi ili poduzeća odgovornih osoba za osiguranje hrane i vode u akciju gašenja požara.....	26
4.8. Način zamjene vatrogasnih postrojbi s novim postrojbama gašenja požara	27
4.9. Način uključivanja Oružanih snaga u gašenje požara.....	28
4.10. Slučajevi kada se s nastalim požarom upoznaje općinski Načelnik, Predsjedavajući općinskog vijeća i druge osobe zadužene za zaštitu od požara u tijelima lokalne uprave	31
4.11. Slučajevi kada se u akciju gašenja požara pozivaju, odnosno uključuju vatrogasne postrojbe susjednih drugih općina i gradova	32
4.12. Slučajevi kada se vatrogasne postrojbe upućuju kao ispomoć u gašenje požara susjednim i drugim općinama.....	34
4.13. Način i slučajevi uporabe opreme i vozila posebne namjene u gašenje požara i spašavanje ljudi.....	35
4.14. Građevine i otvoreni prostori na kojima se mogu očekivati požari većih razmjera.....	35
4.15. Nazivi građevina u kojima su sadržane radioaktivne, eksplozivne, otrovne i druge opasne tvari.....	36
4.16. Obvezе vatrogasnih postrojbi za pripremanje taktičko-operativnih planova gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, uz vršenje periodičnog uvježbavanja i provjere efikasnosti.....	36
4.17. Zadaci operativnog centra civilne zaštite Općine	37

4.18.Način dojave požara i postupak odgovornih osoba po primljenoj obavijesti o nastanku požara.....	38
4.18.1. Dojavljivanje požara.....	38
5. MJERE ZA POSTIZANJE POTREBITE RAZINE ZAŠTITE OD POŽARA	40
5.1. Otklanjanje nedostatka i dogradnja sustava vatrodojave i obavještavanja.....	40
5.2. Mjere u pogledu: Izgradnje ili rekonstrukcije objekata, sustava i osiguranja vode ili drugih sredstava za gašenje požara	40
5.3. Potpuno definiranje formacijskog sustava i tehničke opremljenosti vatrogasnih postrojbi, uz racionalizaciju postojećih vatrogasnih postrojbi na području jedinica lokalne samouprave s ciljem postizanja optimalne sposobljenosti i iskorištenosti opreme i sredstava namijenjenih gašenju požara i spašavanju ljudi i materijalnih dobara.....	41
5.4. Periodične akcije uređenja naselja i objekata (čišćenje tavana, podruma i drugih mjeseta od zapaljivih otpadnih materija), sezonskih radova (uređenje zemljišta i spaljivanje otpadaka), zabrana korišćenja otvorenog plamena na pojedinim izletištima, šumama i drugim mjestima gdje otvoreni plamen predstavlja opasnost za nastanak širenja požara	42
5.5.Popis pravnih osoba i odgovornih osoba za provedbu plana zaštite od požara pravnih osoba iz prve i druge kategorije ugroženosti od požara.....	43
5.6.Planovi pravnih osoba čije građevine su razvrstane u prvu i drugu kategoriju ugroženosti od požara.....	43
6. MJERE OSIGURANJA IZVRŠENJA PLANA.....	44
6.1.Obrazovna djelatnost.....	44
6.2.Financiranje zaštite od požara	45
6.3.Nadzor nad provođenjem mjera zaštite od požara	46
6.4.Mjere osiguranja i izvršenja plana.....	46
6.5.Odgovornost za „organiziranje“, „provodjenje“ i „staranje“ zaštite od požara	47
7. NAČIN DONOŠENJA, AŽURIRANJA I ČUVANJA PLANA ZAŠTITE OD POŽARA.....	48
7.1.Donošenje Planova zaštite od požara.....	48
7.2.Ažuriranje Planova zaštite od požara	48
7.3.Čuvanje Plana zaštite od požara	48
7.4.Postupanje po Planu zaštite od požara	48
POPIS TABELA.....	51
POPIS SLIKA.....	51

1. UVOD

Plan zaštite od požara za područje općine Čitluk izrađen je u skladu sa Uredbom o sadržaju i načinu izrade Planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i Planova zaštite od požara („Službene novine FBiH“ broj 08/11) (u dalnjem tekstu: Uredba). Kao temeljni dokument na osnovu kojeg je izrađen Plan zaštite od požara općine Čitluk je Procjena ugroženosti od požara općine Čitluk.

Plan zaštite od požara izrađen je na temelju članka 5. Pravilnika o kriterijima za kadrovske, tehničke i druge uvjete koje moraju ispunjavati pravne osobe registrirane za obavljanje poslova iz oblasti zaštite od požara („Službene novine FBiH“, broj: 69/13) (u dalnjem tekstu: Pravilnik), članka 22. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine FBiH“, br. 64/09) (u dalnjem tekstu: Zakon), te članka 67. Uredbe.

Prema članaku 16. Zakona, točka 5., Općina u oblasti zaštite od požara i vatrogastva donosi Plan zaštite od požara Općine i osigurava njegovu realizaciju, a prema članaku 65. Uredbe, plan zaštite od požara usvaja općinsko, odnosno gradsko vijeće na prijedlog općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika.

Prema članaku 67. Uredbe propisano je da Plan zaštite od požara podliježe obvezi ažuriranja jednom u tijeku kalendarske godine na temelju novonastalih promjena koje su važne za zaštitu od požara. Pored navedene Uredbe, Plan zaštite od požara općine Čitluk izrađen je i na temelju:

- članka 22. stav 1., 2. i 4. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine FBiH“, br. 64/09);
- članaka 34. i 76. stav 2. Uredbe o sadržaju i načinu izrade Planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i Planova zaštite od požara („Službene novine FBiH“, br.08/11);
- točke 2. Metodologije za izradu Procjene ugroženosti od požara kao temeljnog dokumenta za izradu Plana zaštite od požara općine („Službene novine FBiH“, br. 8/11);
- Procjene ugroženosti od požara općine Čitluk (koja je sastavni dio jedinstvene Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća) skladno sa Metodologijom za izradu procjene ugroženosti od požara („Službene novine FBiH“, br. 8/11);
- kadrovskih, materijalnih i drugih uvjeta Agencije za zaštitu ljudi i imovine INZA, kao naučne ustanove, koji su od značaja za izradu Plana zaštite od požara.

Plan zaštite od požara sastoji se od tekstualnog i grafičkog dijela. Tekstualnim dijelom plana izrađen je način postupanja vatrogasnih jedinica i drugih učesnika u akciji gašenja požara.

2. TEMELJNE ODREDBE

Planom zaštite od požara općine Čitluk (u daljem tekstu: Plan) uređuju se mjere i radnje koje su dužne organizirati i provoditi općinske i gradske službe za upravu i gospodarska društva i druge pravne osobe prilikom izrade Plana zaštite i spašavanja županije, grada, općina i pravnih osoba i planova zaštite od požara županije, grada, općina i pravnih osoba, te postupanje po tim planovima.

Temeljni nositelj organizacije i provedbe zaštite od požara su Općina i Grad, kao postrojbe lokalne samouprave, te Županija koja je odgovorna za ta pitanja na svom području, a jedinstveno funkcioniranje te zaštite na cijelom području Federacije osigurava Federacija BiH.

Organizacija i funkcioniranje zaštite od požara u općini i gradu utvrđuje se u planu zaštite od požara općine odnosno grada, koji donosi Općinsko, odnosno Gradsko vijeće na prijedlog općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika.

Pravne osobe, državni organi i druge institucije, dužni su svojim općim aktom (Pravilnikom) skladno sa vrstom djelatnosti koju obavljaju u procesu rada, urediti pitanja koja se odnose na organizaciju i funkcioniranje zaštite od požara u svojim objektima i prostorima i utvrditi odgovornost za „organiziranje“, „provodenje“ i „staranje“ o zaštiti od požara i vatrogastvu.

Zaštita od požara se organizira i provodi u svim stambenim i drugim zgradama i objektima i na svim prostorima koji se smatraju građevinama prema Zakonu o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na razini FBiH („Službene novine FBiH“, br.02/06, 72/07 i 32/08) i Uredbe o tehničkim svojstvima koje građevine moraju zadovoljavati u pogledu sigurnosti te načina korištenja i održavanja građevina („Službene novine FBiH“, broj 29/07 i 51/08) koje prema Procjeni ugroženosti od požara mogu biti izložene opasnostima od izbijanja i širenja požara.

Te građevine i prostori su:

- Građevine trajno povezane sa tlom koje se sastoje od građevinskog sklopa ili od građevinskog sklopa i građevinske opreme, kao i samostalna postrojenja trajno povezana sa tlom;
- Prometne, vodoprivredne i energetske građevine i površine sa pripadajućim instalacijama, telekomunikacijske građevine i instalacije, građevine i instalacije komunalne infrastrukture;
- Proizvodne i druge gospodarske građevine i postrojenja, skladišta, sajmišta i slične građevine;
- Objekti na vodnim površinama (ribogojilišta i sl.);
- Trgovi, javne površine, javne zelene površine, igrališta, sportske građevine, groblja, deponije otpadaka, javne tržnice, skloništa i slične građevine.

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

Zaštita od požara se organizira i sprovodi: za šume, šumska zemljišta, poljoprivredna zemljišta i ostale prirodne resurse. Zaštitu od požara dužni su da organiziraju (provode) i građani u svojim stanovima i stambenim zgradama (kućama) i drugim objektima koje koriste za svoje potrebe.

Svi objekti koji su priključeni na niskonaponsku mrežu u roku od tri godine od dana stupanja na snagu Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine FBiH“, br. 64/09), moraju biti zaštićeni osiguračima – sklopkama - rastavljačima ugrađenim na mjestu priključka na niskonaponsku mrežu, a koja udovoljava uvjete propisane normom BAS EN 60947-3. Osigurači – sklopke - rastavljači se mogu ugraditi i na mjestima grananja niskonaponske mreže, čiji će optimalan broj ovisno od konfiguracije mreže odrediti nadležna elektro distribucija.

Plan zaštite od požara izrađen je na temelju Procjene ugroženosti od požara područja općine koji je sastavni dio jedinstvene Procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća u skladu sa Metodologijom za izradu procjene ugroženosti od prirodnih i drugih nesreća, Metodologijom za izradu procjene ugroženosti od požara („Službene novine FBiH“, broj 08/11) i Uredbe o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i Planova zaštite od požara („Službene novine FBiH“, broj 08/11), kadrovskim, materijalnim i drugim uvjetima koji su od značaja za procjenu i plan.

Financijska sredstva potrebna za organiziranje, sprovođenje i unaprijeđenje mjera zaštite od požara predviđena Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine FBiH“, br. 64/09), kao i obučavanje i osposobljavanje zaposlenih osoba, planiraju i osiguravaju pravne osobe, državni organi i druge institucije, svaki za svoje građevine i prostore i uposlene osobe. Financijska sredstva planiraju se i osiguravaju svake godine u okviru financijskog plana pravne osobe, državnog organa i druge institucije, u okviru sredstava za obavljanje njihove redovite djelatnosti. Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu („Službene novine FBiH“, br. 64/09), reguliran je način financiranja vatrogastva i obveze financiranja.

3. TEMELJNI PODACI O OPĆINI ČITLUK

3.1. Geografski položaj i površina

Općina Čitluk nalazi se u jugozapadnom području Hercegovine. Prostire od 17° i $32'$ do 17° i $50'$ istočne geografske dužine i 43° i $9'$ do 43° i $19'$ sjeverne geografske širine.

Administrativno pripada Federaciji BiH, odnosno ulazi u sastav Hercegovačko-neretvanske županije, u čiji sastav osim općine Čitluk spadaju i općine Jablanica, Konjic, Neum, Prozor-Rama, Ravno, Stolac, kao i gradovi Mostar i Čapljina. Teritorij općine graniči: na sjeveru s gradom Mostarom, na zapadu s gradom Široki Brijeg, a na jugu s gradom Ljubuški i s jugoistočne strane s gradom Čapljina. Zbog položaja između kontinentalnog zaleđa na zapadu i sjeverozapadu s jedne strane i doline Neretve na istoku i jugoistoku s druge strane, općina Čitluk ima izrazito dobar zemljopisni položaj.

Obuhvaća prostor od 181 km^2 . Općina Čitluk prema zadnjem popisu stanovništva iz 2013. godine ima 18.140 stanovnika. Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja gustoća naseljenosti u općini Čitluk u 2016. godini bila je 99,7 stanovnika na četvorni kilometar. Sastoje se od 26 mjesnih zajednica.

Zbog položaja između kontinentalnog zaleđa na zapadu i sjeverozapadu s jedne strane i doline Neretve na istoku i jugoistoku s druge strane, općina Čitluk ima izrazito dobar zemljopisni položaj. Najviša točka općine Čitluk nalazi se na planini Trtla 582 mnv, a najniža u mjestu Kručevići i iznosi 22 mnv.

3.2. Karakteristike reljefa

Reljef je nastao alpskom orofenezom u oligocenu, a konačno u današnjem izgledu u kvartatu u aluviju. U geološkoj građi i sustavu stijena čitlučke zaravni prevladavaju vapnenci i dolomiti.

Proces reljefnog demoliranja odredio je topografiju reljefa tj. odnos između vapnenačke krške zaravni, vapnenačkih grebena, malih polja u kršu i doline Neretve.

Sve ove cjeline izuzev doline Neretve, imaju dinarski pravac pružanja, a prostor općine se od sjeverozapada blago spušta prema rijeci Neretvi. Područje općine na sjeveru seže do uzvišenja planina Trtle i Ozrena, na jugu do Male i Velike Crnice, istočno je određeno dolinom rijeke Neretve, a na zapadu i jugozapadu krajnja sela su Hamzići, Mostarsko Cerno i Miletina.

Najniže točke u općini su na jugoistočnom djelu u području doline Neretve i kreću se od 22 m nadmorske visine do najviše 582 m nadmorske visine na brdima Ozren i Trtle na sjeverozapadu.

Najveći dio čitlučke zaravni nalazi se na nadmorskoj visini od 150 m do 250 m nadmorske visine od juga prema sjeveru.

3.3. Klimatske karakteristike

Na klimu u općini Čitluk utječe njen zemljopisni položaj i morfološke odlike tog prostora.

Općina Čitluk je jedan od krajeva BiH za koji se može reći da ima submediteransku klimu s blagim kišnim zimama i toplim suhim ljetima.

Blage zime i topla ljeta omogućuju život biljaka kao što su vinova loza, smokva, badem, maslina, orah, breskva, šipak itd.

Broj sunčanih dana je znatno veći od kišnih i količina svjetla izražena u satima iznosi oko 2340 sati na godinu zbog čega je prosječna godišnja temperatura od 12,20°C do 15,30°C (siječanska 5°C te srpanjska 25°C). Prosječna godišnja količina padalina iznosi oko 1500 mm/m² (maksimalna u prosincu 271 mm/m², a minimum u kolovozu 33 mm/m²).

Pušu dva vjetra i to bura i jugo. Bura, sjeverni i sjeveroistočni vjetar, puše uglavnom u zimskom periodu godine.

Jugo je topao i vlažan vjetar manje brzine koji puše od južnog kvadranta, odnosno od smjera Jadranskog mora. Jugo u jesen i zimu donosi velike količine kiše, puše po nekoliko dana i tek poslije pljuskova prestaje. Ljeti je naročito koristan jer rashlađuje ljetnu vrućinu i donosi kišu, djelujući povoljno na živi svijet, vegetaciju i samog čovjeka. Postoji još i vjetar zamorac ili posunčanik, kako ga narod zove, puše ljeti u poslijepodnevnim satima i vrlo je ugodan.

3.4. Geološke karakteristike

Područje općine pripada zoni Vanjskih Dinarida za koju je karakteristična borano-rasjedno-ljuskava geološka struktura. U širem strukturno-tektonskom pogledu proučavani teren je smješten na području regionalne strukturne postrojbe Adriatika koja se proteže sve od Istre na sjeverozapadu pa obalnim i priobalnim dijelom seže do Crne Gore na jugoistoku.

Uže gledajući teren obuhvaća dvije geotektonске postrojbe i to „svitavsko-ljubušku“ tektonska postrojbu na sjevernom dijelu terena.

Vrlo je karakteristična, prije svega u geomorfološkom pogledu granica između ove dvije geotektonске cjeline, koja na promatranom a i širem području, dolazi u vidu jednog izduženog strmog stepeničastog prelaza – tzv. Klobučka navlaka.

Klobučka navlaka je znakovita po tome jer sa njene južne strane dolaze brojni izvori, koji čine izvore rijeke Trebižet. Sjeverno i sjevero zapadno od klobučke navlake, pruža se čitlučko-stolačka tektonska jedinica koju grade gornjokredna brdska uzvišenja (Crnica, Kukavac, Križevac, Gradina, Miletina, Žuželj i Zoljevac) i zaravni prema Neretvi, zatim paleogenske sinklinale kod Čitluka, Krehin Graca i Gradnića, te male neogenske i kvartarne krpe kod Gradnića i Međugorja.

Gledajući pružanje svih geoloških struktura i jedinica jasno je uočljivo kako sve geološke postrojbe osim neogenskih i kvartarnih člankova imaju izraziti dinarski pravac pružanja.

U kontekstu ležišta mineralnih sirovina, na području općine Čitluk su izdvojene sljedeće mineralne sirovine:

- boksit
- ugljen
- mineralne sirovine za građevinarstvo.

Glavni vodotok na teritoriji općine Čitluk je rijeka Neretva. Ona protječe istočnim dijelom općine, teče dalje prema jugu kroz BIH i ulijeva se u Jadransko more južno od Metkovića (Republika Hrvatska). Rijeka Neretva je od izuzetne važnosti kako sa društveno-ekonomskog, ekološkog tako i sa hidroenergetskog stajališta. Teritorija općine Čitluk i njoj pripadajući vodotoci ulaze u sastav sliva reke Neretve. Najznačajnija pritoka rijeke Neretve na teritoriji općine Čitluk je potok Dunajac, koji izvire u naseljenom mjestu Bileći polje.

3.5. Šume

Šume i šumska zemljišta, kao dobro od općeg interesa, zahtijevaju posebnu brigu i zaštitu, kao osnovni prirodni resurs, čije se vrijednosti manifestiraju kroz ekološke, socijalne i proizvodne funkcije. Ekološke funkcije šuma ogledaju se kroz biodiverzitet- zaštita staništa, zaštita zemljišta, zaštita voda. Socijalne funkcije su rekreacija, turizam, obrazovanje, istraživanje, obrana, zaštita objekata i infrastruktura. Sve nabrojane funkcije ukazuju na to da šume i šumska područja predstavljaju veliko prirodno bogatstvo.

Državne šume u općini Čitluk pokrivaju 44,3%, a privatne 55,7 % površine, s tim da su državne šume u većini u kontinuiranim kompleksima, a privatne šume su usitnjene.

Eksplotacija šuma na području općine Čitluk vrši se uglavnom sječom drveta za ogrjev, jer drvo nije pogodno za industrijsku obradu. Za eksplotaciju šuma nadležna je Služba za gospodarstvo općine.

Problemi u ovoj oblasti većinom su vezani za pitanje razgraničenja privatnih šuma, za nepostojanje oznake na terenu, što omogućava šumske krađe i nemogućnost primjene propisa o šumama.

Kako bi se unaprijedila poljoprivredna proizvodnja i pomoglo ljudima koji se bave, ili se žele baviti poljoprivredom u sljedećem periodu trebat će razviti modele kako povezati turističku djelatnost općine s poljoprivrednim proizvođačima, razviti agroturizam, zaštiti lokalne autohtone proizvode, te pomoći lokalnim proizvođačima plasirati i predstaviti svoje proizvode u za to specijaliziranim radnjama i centrima na području općine. Imajući u vidu politiku i program EU, općina treba raditi i na razvijanju modela uspostave fondova za potporu poljoprivredi, ali i pomoći u razvijanju mreže sustava za navodnjavanje te projektu komasacije, odnosno, okrupnijivanja zemljišta. Sustav za navodnjavanje kao važan segment razvoja poljoprivrede, a posebno vinogradarstva na žalost neće biti moguće razviti u prvih pet godina trajanja strategije, ali će se učiniti napor da se istraže mogućnosti kako u budućnosti razviti ovakav sustav.

ADMINISTRATIVNA JEDINICA	POVRŠINA U HA	DRVNA MASA U 000 M ³	DRVNA MASA PO HA/M ³
ČITLUK	8991	297	33
HNŽ	187505	14014	458

Tabela 1.: Šumsko zemljište na području općine Čitluk

3.6. Ekonomска razvijenost

U općini Čitluk se u periodu od 2012 – 2016. godine bilježi trend povećanja broja pravnih subjekata. U općini Čitluk je u 2016.godini bilo registrirano 2127 privrednih subjekata, na temelju podataka Federalnog zavoda za statistiku. Kada je riječ o strukturi poslovnih subjekata, veći je broj fizičkih osoba-obrtnika nego pravnih osoba, s tim da je od 2014. godine zabilježen primjetan lagani porast broj pravnih osoba u odnosu na broj fizičkih osoba-obrtnika koji je u laganom padu.

Trgovina na veliko i malo je najviše zastupljena kod pravnih osoba, dok je kod fizičkih osoba-obrtnika najviše zastupljena djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, što je karakteristika turističkog karaktera kakav ima ova općina. U 2016. godini kod pravnih osoba od 866 subjekata, 245 su u sektoru trgovina, dok kod fizičkih osoba-obrtnika od 873 subjekta, 381 su iz djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane.

Ako gledamo strukturu poslovnih subjekata po djelatnostima, uzimajući u obzir poslovne subjekte koji su predali završni račun, u 2017. godini najviše je onih koji se bave trgovinom na veliko i na malo (29,6%) nakon čega slijedi prerađivačka industrija (15,6%), a najmanje je onih koji rade u oblasti informacija i komunikacija (1,4%), tablica 2.

G - TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO, POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKALA	29,6%
C - PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	15,6%
I - DJELATNOSTI PRUŽANJA SMJEŠTAJA TE PRIPREME I USLUŽIVANJA HRANE	8,6%
N - ADMINISTRATIVNE I POMOĆNE USLUŽNE DJELATNOSTI	6,8%
F - GRAĐEVINARSTVO	6,1%
H - PRIJEVOZ I SKLADIŠENJE	5,4%
M - STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	5,1%
A - POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	1,9%
J - INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE	1,4%

Tabela 2.: Poslovni subjekti po djelatnostima u općini Čitluk, 2017.godina

Izvor: Financijsko informatička agencija (FIA)

Prosječna plaća u općini Čitluk u 2016. godini iznosila je 582 KM, što je daleko ispod visine prosječne plaće u HNŽ. Naime, prosječna plaća HNŽ u 2016. godini bila je 928 KM, što je za oko 47% više nego u općini Čitluk. Također, visina prosječne plaće u proteklih pet godina je u općini Čitluk padala, dok je na razini županije rasla. Općina Čitluk ima najmanju visinu prosječne plaće u HNŽ u odnosu na ostale općine. Razlog tako velike razlike u visine prosječne plaće leži u činjenici da je većina zaposlenih u općini Čitluk u privatnom sektoru, gdje su prosječne plaće puno niže u odnosu na plaće u javnom sektoru, a općina Čitluk, pored Grada Mostara, ima najveći broj registriranih poslovnih subjekta u HNŽ.

U općini Čitluk ima 8 poduzeća koja zapošljavaju preko 100 zaposlenih i uglavnom dolaze iz uslužnog, odnosno trgovačkog sektora. Sva poduzeća, osim jednoga koje je iz uslužnog sektora, spadaju u kategoriju malih ili srednjih poduzeća.

3.7. Kulturno – povjesno naslijeđe

Na prostoru općine Čitluk nalaze se 2 zaštićena nacionalna spomenika, 4 spomenika su na Privremenoj listi i 2 su na Listi peticije.

Zaštićeni nacionalni spomenici:

- Groblje „Mainovac“ i područje Bedra kao pretpostavljeno arheološko nalazište, povijesno područje,
- Hajduk kula na Kručevića Brdu, povijesna građevina.

Na Privremenoj lista nacionalnih spomenika su:

- P1 Brdo Križevac – Međugorje,
- P2 Crkva sv. Blaža – Gradnići,
- P3 Crkva sv. Jakova – Međugorje,
- P4 Crkva sv. Stjepana – Čerin.

Na Listi peticije za proglašenje dobara nacionalnim spomenicima su:

- L1 Groblje „Gomila“ u Donjem Velikom Ograđeniku,
- L2 Stambeni objekt „Stari tavan“ u Donjem Velikom Ograđeniku.
- Na spomenike iz prethodnog članka primjenjuju se mjere zaštite utvrđene Zakonom o provedbi odluka Povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika uspostavljenog prema Aneksu 8 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Sl. novine FBiH, br. 2/02, 27/02, 6/04).
- Zavod za zaštitu spomenika kulturno-povijesne baštine HNŽ registrirao je niz dobara koja su razvrstana po povijesnim periodima i klasificirani, a njihovi uvjeti zaštite propisani su Zakonom o zaštiti kulturno-povijesne baštine HNŽ-a (Narodne novine HNŽ-a br. 02/06).

Izradom Prostornog plana ustanovljena su dobra od općinskog značaja:

- O1 Bostandžića kula - Bijakovići, stambena povijesna građevina
- O2 Kula Efice – Blizanci, stambena povijesna građevina

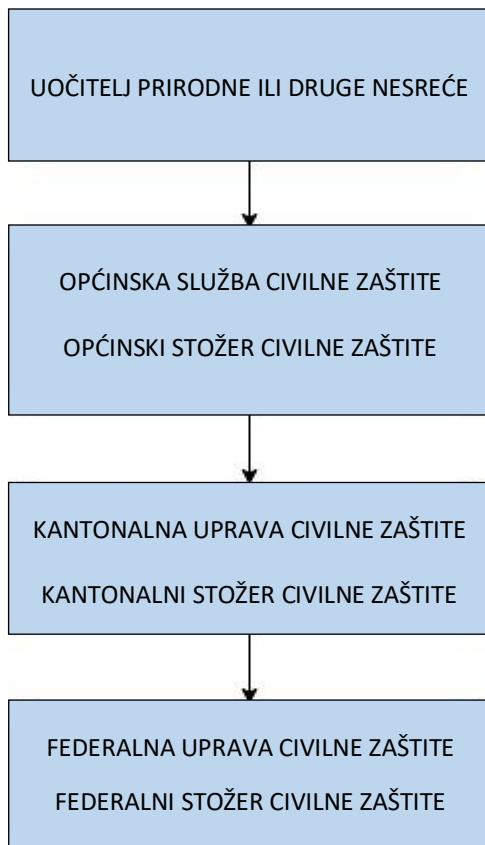
PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

- O3 Dizdareva kula – Metiljevina, Čitluk, stambena povijesna građevina
- O4 Kotlina kula – Čitluk, stambena povijesna građevina
- O5 Kajtazova kula – Čitluk, stambena povijesna građevina
- O6 Kula obitelji Rikalo – Čitluk, stambena povijesna građevina
- O7 Kula i čatrnja obitelji Hadžiomana – Dragićina, stambena povijesna građevina
- O8 Kula u Krehin Gradcu, stambena povijesna građevina
- O9 Ramića kula – Kručevići, stambena povijesna građevina
- O10 Hajdukova kula – Kručevići, stambena povijesna građevina
- O11 Oručevića kula – Paoča, stambena povijesna građevina
- O12 Čerkića kula – Služanj, stambena povijesna građevina
- O13 Lakišića kula – Potpolje, stambena povijesna građevina
- O14 Kazazova kula – Mali Ograđenik, stambena povijesna građevina
- O15 Zvonik pored crkve u Blatnici
- O16 Bunar Higijenskog zavoda u Gornjem Velikom Ograđeniku
- O17 Suhozidi na prostoru općine
- O18 Sitničija lokva – Dobro Selo.

4. TEKSTUALNI DIO PLANA

4.1. Sustav uključivanja profesionalnih i dragovoljnih vatrogasnih postrojbi u akciju gašenja požara

Osnovne snage za obavljanje vatrogasne djelatnosti na području općine Čitluk su Profesionalna vatrogasna postrojba Čitluk i Vatrogasno društvo – Čitluk (dobrovoljno). Uvjeti se utvrđuju prema propisima koji se odnose na utvrđivanju radnih mesta državnih službenika i namještenika organa državne službe, s tim da imaju VII stupanj stručne spreme iz oblasti zaštite od požara i sigurnosti i tehničkih struka koje se utvrde u propisu iz članaka 159. stavak 1. točka 1. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva („Službene novine FBiH“, br. 64/09) i tri godine radnog iskustva u vatrogasnim postrojbama, bez obzira u kojoj stručnoj spremi, te položen ispit za rukovoditelja akcije gašenja požara. U tom propisu utvrđuje se i naziv i funkcija zapovjednika vatrogasnih postrojbi.

Slika 1.: Organizacijska shema upravljanja akcijom zaštite i spašavanja

Kad je riječ o postupanju u slučaju požara, odnosno samom sustavu uključivanja vatrogasnih postrojbi na prostoru općine Čitluk u akciji gašenja požara, postupak je dat u nastavku Plana.

U momentu primanja dojave o pojavi požara na području određene općine, zapovjednik vatrogasne postrojbe koja se nalazi na tom području, dužan je odmah, samoinicijativno

organizirati izlazak postrojbe na mjesto požara i pristupiti njegovom gašenju i spašavanju ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom.

Kada je na mjestu intervencije prva počela da intervenira dobrovoljna vatrogasna postrojba vatrogasnog društva, ili pravne osobe, akcijom rukovodi rukovoditelj akcije gašenja požara, odnosno zapovjednik navedene postrojbe do dolaska PVP, kada rukovođenje intervencijom preuzima rukovoditelj akcije gašenja požara ili zapovjednik PVP.

Ukoliko je intervenciju na mjestu požara prva počela interventna jedinica PVP, akcijom gašenja požara rukovodi rukovoditelj akcije gašenja požara te postrojbe.

Dolaskom na mjesto požara, zapovjednik vatrogasne postrojbe koja je došla kao ispomoć, javlja se rukovoditelju akcije gašenja požara, kojeg upoznaje sa ljudskim i materijalnim resursima kojima raspolaže. Rukovoditelj akcije gašenja požara raspoređuje pristiglu postrojbu prema vlastitom planu gašenja požara, određujući joj pravac i smjer djelovanja.

Zapovjednik pristigle vatrogasne postrojbe potčinjava se rukovoditelju akcije gašenja požara i dužan je izvršavati sva njegova naređenja sve dok se požar potpuno ne ugasi ili postrojba bude zamijenjena.

Ukoliko se radi o vatrogasnim postrojbama pristiglim kao ispomoć iz drugih Općina postupak je sljedeći:

- Vatrogasna postrojba koja dolazi kao ispomoć na područje određene Općine, stavlja se na raspolaganje Općinskom stožeru civilne zaštite. Zapovjednik pristigle vatrogasne postrojbe dužan je upoznati zapovjednika Općinskog stožera civilne zaštite sa kojim snagama i sredstvima je došao kao ispomoć.

- Zapovjednik Općinskog stožera civilne zaštite, pristiglu postrojbu sa vodičem upućuje na mjesto požara. Dolaskom na požarište, zapovjednik vatrogasne postrojbe koja je došla kao ispomoć, javlja se rukovoditelju akcije gašenja požara, kojeg takođe upoznaje sa ljudskim i materijalnim resursima kojima raspolaže. Zapovjednik postrojbe koja je došla kao ispomoć potčinjava se rukovoditelju akcije gašenja požara i izvršava sva njegova naređenja. Pravac djelovanja postrojbe, odmor, zamjenu i sve ostale aktivnosti vezane za pristiglu postrojbu određuje rukovoditelj akcije gašenja požara od momenta potčinjavanja postrojbe do potpunog gašenja požara ili naredbe Općinskog stožera civilne zaštite.

- Taktičko djelovanje svih vatrogasnih postrojbi koje su pristigle na mjesto požara sa vlastitom vatrogasnom postrojbom, ostvaruje se pod zapovedništvom zapovjednika profesionalne vatrogasne postrojbe, kao rukovoditeljem akcije gašenja koji samostalno odlučuje o svim elementima akcije gašenja i nitko nema pravo da se miješa u njegov rad.

Ako rukovoditelj akcije gašenja požara, kod velikih požara nije u stanju da sam ostvari potpunu koordinaciju rada svih jedinica koje sudjeluju u akciji gašenja požara, o tome obavještava Službu civilne zaštite općine.

U tom slučaju aktivira se Općinski stožer civilne zaštite za gašenje požara kao i zapovjedno mjesto za to tijelo. Općinski stožer civilne zaštite ima zadatak da osigura i ljudske i materijalne resurse za gašenje požara sukladno sa planom koji je donio rukovoditelj akcije

gašenja požara, eventualnu zdravstvenu pomoć, evakuacije, te kompletno logističko osiguranje akcije gašenja požara.

4.2. Sustav subobordiniranja i zapovijedanja u akcijama gašenja većih požara

Temeljne snage za obavljanje vatrogasne djelatnosti na području općine Čitluk:

- Profesionalna vatrogasna postrojba Čitluk;
- Vatrogasno društvo Čitluk (dobrovoljno).

Općina Čitluk donijela „Odluku o organiziranju službi zaštite i spašavanja općine Čitluk“ 20.travnja 2017.godine pod brojem: 02-46-1553/17 gdje je Vatrogasno društvo Čitluk proglašila Službom protupožarne zaštite i Hercegovačku gorsku službu spašavanja Čitluk - Međugorje Službom spašavanja sa visina i na visinama.

4.2.1. Brojnost vatrogasnih jedinica na prostoru općine Čitluk

.br	Naziv stanice	Adresa	Broj vatrogasaca prisutnih u dežurama	Ukupan broj vatrogasaca
.	Profesionalna vatrogasna postoljba (U sastavu Općinske službe civilne zaštite)	Trg žrtava domovinskog rata br. 6.	3	8
.	Vatrogasno društvo Čitluk (dobrovoljno)	Trg žrtava domovinskog rata br. 6.	2	15
.	Vatrogasni dom Čitluk	Trg žrtava domovinskog rata br. 6.	-	-
UKUPNO VATROGASACA:				23

Tabela 3.: Pregled vatrogasnih domova na području općine Čitluk

Vatrogasnim postrojbama općine rukovodi zapovjednik postrojbe, koji ispunjava uvjete utvrđene u Pravilniku o unutarnjoj organizaciji organa Uprave civilne zaštite Općine.

Pri gašenju požara i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, po zahtjevu zapovjednika vatrogasne postrojbe ili osoba koje ga zamjenjuje, angažiraju se i dobrovoljne vatrogasne postrojbe, ili vatrogasne postrojbe pravnih osoba.

Dobrovoljnim vatrogasnim postrojbama koje su formirane u vatrogasnim društvima i vatrogasnom postrojbom u pravnoj osobi, rukovodi zapovjednik postrojbe. Zapovjednike postrojbi imenuje nadležni organ određen aktom vatrogasnog društva, odnosno pravne osobe u sporazumu sa zapovjednikom vatrogasne postrojbe općine.

Zapovjedniku postrojbe koji rukovodi akcijom gašenja odgovorni su:

- Zapovjednici grupa
- Zapovednici DVP
- Svi vatrogasci.

Kada u akcijama gašenja požara pored profesionalnih vatrogasnih postrojbi sudjeluju i dobrovoljne vatrogasne postrojbe i vatrogasne postrojbe pravnih osoba, akcijom gašenja požara rukovodi zapovjednik profesionalne vatrogasne postrojbe, a svi ostali su mu podređeni i moraju izvršavati njegova naređenja.

Radi što efikasnijeg i nesmetanog gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom ili eksplozijom, rukovoditelj akcije gašenja požara u obavljanju vatrogasne intervencije ima sljedeća ovlaštenja da:

1. zabrani pristup nepozvanim osobama, u blizini intervencije kao i promet pored mjesta intervencije;
2. pozove policiju u cilju osiguranja mjesto događaja, te poduzme druge potrebne mjere radi spriječavanja nastanka štetnih posljedica;
3. naredi evakuaciju ljudi i uklanjanje materijalnih dobara iz susjednih objekata koji su ugroženi kao i odgovarajuće mjere za sigurnost ljudi i materijalnih dobara koja se evakuiraju;
4. naredi prekid dovoda električne energije i plina;
5. naredi djelomično ili potpuno rušenje objekata preko kojih bi se požar mogao proširiti, ako se širenje požara ne može na drugi način spriječiti;
6. ograniči djelomično ili potpuno dovod vode drugim potrošačima u zoni u kojoj se gasi požar ili u čitavom naselju radi osiguranja potrebne količine vode za gašenje požara;
7. naredi korištenje vode iz obližnjeg bunara, cisterni, rezervoara i sl. koji pripadaju pravnim osobama, državnim organima, samostalnim radnjama i pojedincima;
8. naredi korištenje vozila pravnih osoba, državnih organa, samostalnih radnji i pojedinaca za prevoz nastrandalih do najbliže zdravstvene ustanove;
9. nasilno otvori zaključani objekt ili prostoriju zahvaćenu požarom radi gašenja požara, spašavanja ljudi i materijalnih dobara i radi otklanjanja drugih opasnosti za ljude i materijalna dobra;
10. naredi osobama koje stanuju u neposrednoj blizini intervencije kao i osobama koja se zateknu na mjestu intervencije da pruže pomoć u intervenciji i
11. nasilno otvori zaključani objekt ili prostoriju koji nije zahvaćen požarom ako doprinosi uspešnosti vatrogasne intervencije.

Mjere iz stavka 1. naređuju se rješenjem koje donosi rukovoditelj akcije gašenja požara, s tim da te mjere može narediti i inspektor za vatrogastvo iz članaka 146. i 148., kao i inspektor za zaštitu od požara iz članaka 151., stavak 3. Zakona („Službene novine FBiH“, br. 64/09).

Izuzetno, prema članaku 99. Zakona („Službene novine FBiH“, br. 64/09), mjere iz stava 1. ovog članka mogu se narediti i usmeno ako je neophodno hitno provođenje tih mjer s tim da se pisano rješenje mora izdati u roku od 24 sata.

Financijska i druga sredstva potrebita za rad vatrogasne postrojbe, osigurava Općina. Operativni sastav PVP mora da ima najmanje 12 operativnih vatrogasaca koji su uposlenici Službe za civilnu zaštitu i vatrogastvo.

Općina je obvezna osigurati kadrovske, materijalne, tehničke i druge uvjete za uspješno funkcioniranje te postrojbe na cijelom području Općine.

Općina Čitluk treba da radi na podmlađivanju kadrova i njihovom adekvatnom obučavanju, opremanju i sposobljavanju.

HGSS stanica Čitluk-Međugorje

Hercegovačka gorska služba spašavanja stanica Čitluk-Međugorje (u dalnjem tekstu HGSS Čitluk-Međugorje), je izrazito volonterska organizacija za pomoć i spašavanje unesrećenih osoba i imovine u nepristupačnim terenima. HGSS Čitluk-Međugorje godišnje ima oko 180 akcija spašavanja.

Stanica trenutno broji oko 30tak članova starosne strukture :

20-25 godina 8 članova

25-30 godina 15 članova

30-40 godina 7 članova

Za ovakav vid spašavanja, ovoj službi je potrebna posebna atestirana tehnička oprema, kao i osobna oprema (gojzerice, kombinezon, ruksak, jakna, kaciga, rukavice itd.) koja je jako skupa, a za sad je nabavljamo jednim dijelom iz donacija, a jednim dijelom iz osobnih sredstva.

Gorski spašavatelji prolaze obuke i to četiri osnovne koje svaki spašavatelj treba proći, prva pomoć, SAR tečaj, tečaj ljetnih tehnika spašavanja i tečaj zimskih tehnika spašavanja, ostale obuke svaki gorski spašavatelj razvija individualno.

Stanične prostorije u kojima trenutno obavljamo svoje vježbe i sastanke, su Općinsko vlasništvo, te su nam date na privremeno korištenje.

Budući da, HGSS izrasta u jednu od vodećih službi u spašavanju ljudskih života i imovine, plan i razvoj službe je usmjeren na adekvatno opremanje i obrazovanje svakog spašavatelja člana stanice.

Taj plan podrazumijeva :

- Da svaki član posjeduje komplet tehničke i osobne opreme;
- Da svaki član ima minimalno tri od gore navedenih tečajeva, (SAR tečaj i prva pomoć) su preduvjet za ostala dva tečaja. Kao i obučavanje članova po međunarodnim standardima ICAR / ECAR, a sve u cilju što boljeg spašavanja ljudskih života;
- Da stanica posjeduje vlastite prostorije koje će opremiti svom potrebnom opremom, gdje bi se vršile vježbe i usvajanje novih znanja gorskih spašavatelja;
- Da stanica posjeduje minimalno jedno stanično vozilo sa kojim će se izlaziti na teren. –(Nabavljeni dva vozila)

4.3. Sustav rukovođenja u akcijama gašenja požara

Vatrogasna postrojba u momentu primanja dojave o pojavi požara na njenom području, odnosno zapovjednik te postrojbe, dužan je odmah, samoinicijativno organizirati izlazak postrojbe, na mjesto požara i pristupiti njegovom gašenju odnosno spašavanju ljudi i materijalnih dobara ugroženih u požaru.

Akcijom gašenja požara, odnosno vatrogasnog intervencijom, rukovodi rukovoditelj akcije gašenja požara čija je jedinica prva počela gasiti požar.

Kada je na mjestu intervencije prva počela da intervenira dobrovoljna vatrogasna postrojba vatrogasnog društva, ili pravne osobe, akcijom rukovodi rukovoditelj akcije gašenja požara navedene postrojbe do dolaska profesionalne vatrogasne postrojbe, kada rukovođenje intervencijom preuzima rukovoditelj akcije gašenja požara Vatrogasna postojba Čitluk.

Ako zapovjednik vatrogasne postrojbe koji rukovodi akcijom gašenja požara procjeni da anagžiranom postrojbom, sredstvima i opremom, nije u mogućnosti uspješno završiti intervenciju o tome odmah izvještava rukovoditelja općinske službe civilne zaštite.

Šef službe - pomoćnik općinskog načelnika za civilnu zaštitu dužan je na temelju raspoloživih podataka odmah donijeti odluku o angažiranju ostalih raspoloživih snaga formiranih od dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi, pravnih osoba i službi spašavanja općine.

Ako angažirane vatrogasne postrojbe nisu dovoljne za izvršenje vatrogasne intervencije, u tom slučaju rukovoditelj Službe civilne zaštite dužan je odmah poduzeti sljedeće:

- a) Angažirati snage i sredstva civilne zaštite općine i općinskih organa uprave i u dogovoru sa zapovjednikom vatrogasne postrojbe naređiti im izvršavanje odabralih mjera zaštite i spašavanja;
- b) Aktivirati općinski stožer civilne zaštite sazivanjem izvanredne sjednice na kojoj se vrši procjena situacije, odabir snaga i sredstava civilne zaštite i općinskih organa uprave i nalaže im izvršavanje odabralih mjera zaštite i spašavanja.

U slučaju ako poduzete mjere i odabrane snage civilne zaštite pruže uspješan odgovor prestaje angažman Stožera civilne zaštite i dalje aktivnosti se prepustaju nadležnim općinskim organima vlasti da ih rješavaju kroz svoje redovite aktivnosti.

U slučaju da poduzete mjere zaštite i spašavanja nisu dale očekivani rezultat i da je i dalje prisutna prijetnja po ljudi i materijalna dobra, zakazuje se izvanredna sjednica i ponovno aktiviranje Općinskog stožera civilne zaštite.

Na temelju izvršene analize i procjene situacije općinski stožer daje prijedlog općinskom načelniku da donese „Odluku o proglašenju stanja prirodne nesreće izazvane požarom“.

Nakon donošenja Odluke o proglašenju stanja prirodne nesreće od požara, Općinski stožer civilne zaštite provodi drugu fazu rukovođenja akcijama zaštite i spašavanja.

To je najvažnija funkcija stožera civilne zaštite, koja podrazumijeva da stožer civilne zaštite u fazi spašavanja i u fazi otklanjanja posljedica:

- odlučuje o upotrebi i angažiranju svih snaga i sredstava civilne zaštite, kao i ljudstva i sredstava organa uprave, upravnih organizacija, pravnih osoba i drugih institucija i građana i njihovih sredstava, na zadacima zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara koji su ugroženi ili nastradali od požara na području koje je pogodjeno požarom,
- da u tijeku faze spašavanja i faze otklanjanja posljedica neprekidno vrši usmjeravanje i raspoređivanje snaga i sredstava na područja na kojima je njihovo angažiranje potrebno i određuje mjere i aktivnosti koje treba poduzeti i
- da usmjerava i koordinira ukupne aktivnosti na spašavanju ljudi i materijalnih dobara i otklanjanju posljedica na području koje je pogodjeno požarom.

Vatrogasne postrojbe, pravne osobe, državni organi, druge institucije i samostalne radnje i građani dužni su postupiti po naredbi Općinskog stožera civilne zaštite.

U slučaju da angažirane snage i sredstva i poduzete mjere zaštite i spašavanja nisu dale očekivani rezultat i da požar i dalje ugrožava ljudе i materijalna dobra, upućuje se zahtjev za pomoć direktoru Županijske uprave civilne zaštite HNŽ. Zahtjev se razmatra i donosi na sjednici Općinskog stožera, a podnosi ga općinski načelnik.

Redoslijed radnji na razini Federacije BiH je potupuno isti kao i na nižim razinama, i to:

Direktor FUCZ, sukladno sa svojim ovlaštenjima, angažira federalne snage i sredstva civilne zaštite i federalnih organa uprave, a ako to ne doneše rezultat aktivira Federalni stožer civilne zaštite.

Kod gašenja požara u šumama, na šumskom i poljoprivrednom zemljištu, na zaštićenim područjima i objektima, i u drugim slučajevima kada je potrebno posebno stručno poznavanje tehnoloških postupaka i opasnosti karakterističnih za navedene postupke (minirana i druga područja), rukovoditelj akcije gašenja požara dužan je ostvariti suradnju sa osobom koja je stručna za taj tehnološki postupak i tako osigurati sigurnost i uspješno gašenje požara.

Gašenje požara u šumama i na šumskom zemljištu vrši se na način predviđen člancima 29. i 44. Zakona zaštite od požara i vatrogastvu („Službene novine FBiH“ br. 64/09), odnosno propisima koje doneše nadležna Uprava za šumarstvo. Na području općine Čitluk sukladno sa Zakonom o šumama, J.P. „Šume Herceg-Bosne“ d.o.o. Mostar upravlja šumama.

Ukoliko je došlo do požara na terenu koji je pod neeksplođiranim ubojnim sredstvima ili postoji sumnja ili indicija da je na tom području moguće prisustvo NUS-a, požar se ne gasi već se drži pod kontrolom, osim u vanrednim slučajevima kada se postupa na sljedeći način:

- Požari na miniranom području po pravilu se ne smiju gasiti sa zemlje osim u konzultacijama sa vođom TUN tima.

- Uvijek treba nastojati da se sa sigurne udaljenosti nastoji spriječiti širenje požara izvan miniranog područja stvaranjem požarnih prepreka ili na drugi adekvatan način.
- Ukoliko se radi o požaru koji se desio na nepristupačnom miniranom području, za gašenje je neophodno angažirati helikoptere Oružanih snaga Bosne i Hercegovine ili druga sredstva za gašenje požara iz zraka. Angažiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine vrši se na način i po proceduri opisanoj u poglavlju o angažiranju Oružanih snaga BiH.

4.4. Način pozivanja i uključivanja distributera energenata u akciju gašenja požara

Rukovoditelj akcije gašenja požara ima ovlasti da naredi isključenje energenata, ako je za akciju gašenja požara, koja traje u tijeku radnog vremena, potrebno isključenje električne energije.

Rukovoditelj akcije gašenja požara zahtjev podnosi sredstvima veze dežurnom u operativnom centru civilne zaštite koji zahtjev prosleđuje dežurnom dispečeru Elektroprijenos BiH – dispečerski centar operativnog područja Čitluk.

Sve radnje koje preduzima, dežurni u operativnom centru civilne zaštite evidentira u dnevniku dežurstva. Ukoliko je potrebno isključenje električne energije izvan radnog vremena, rukovoditelj akcije gašenja požara (ukoliko mu tehničke mogućnosti sredstava veze kojima raspolaže to omogućavaju) izravno poziva dežurnog dispečera Elektrodistribucije ili Elektroprijenos-a i istom priopćava svoj zahtjev. Ukoliko nema tehničkih mogućnosti za izravan kontakt, zahtjev prosleđuje dežurnom vatrogasne postrojbe koji zahtjev prosleđuje dispečeru.

Dežurni vatrogasne postrojbe u odgovarajuće evidencije mora da zavede sve radnje koje je poduzeo (zahtjev za isključenje, vrijeme, ime i prezime rukovoditelja akcije gašenja požara,kao i osobne podatke dežurnog dispečera). Isto tako, treba evidentirati vrijeme kad je odobreno isključenje energenata, na kojem području i o istom obavijestiti rukovoditelja akcije gašenja požara.

Isključenje električne energije u slučaju požara može vršiti samo stručno pogonsko osoblje koje radi na elektroenergetskim postrojenjima i to:

U slučaju većih požara u kojima su požarom zahvaćene ili neposredno ugrožene elektro energetske mreže i postrojenja, isključenje električne energije se vrši u napojnim TS pomoću glavnih osigurača na dovodima ili odvodnim poljima. Isključenje električne energije se može vršiti ručno, a ako bi ova manipulacija bila opasna za pogonsko osoblje, isključenje električne energije se može izvršiti daljinskim prekidačem smještenim na komandnom pultu u prostoriji dežurnog električara.

U slučaju manjih požara u kojima su požarom zahvaćene ili neposredno ugrožene električne mreže i instalacije, isključenje električne energije se može izvršiti pomoću glavnih prekidača na dovodima ili odvodima TS preko koje se električne mreže i instalacije napajaju električnom energijom.

Izključenjem električne energije ne smije se ometati ili prekidati normalan rad vatrogasnih crpki na električni pogon, stabilnih uređaja za gašenje požara, liftova itd.

DISTRIBUCIJA STRUJE	KONTAKT BROJ
DC Mostar	036/311-135
DC Mostar	036/316-421

Tabela 4.: Pregled kontakt brojeva za dežurne službe elektrodistribucije i elektroprijenosna na području općine Čitluk

4.5. Uključivanje komunalnih poduzeća u gašenje požara

U slučaju požara većih razmjera na području općine Čitluk u akciju gašenja požara se uključuje JP "Broćanac" koji se stavlja na raspolaganje općinskoj Službi za civilnu zaštitu sa svojim materijalno – tehničkim sredstvima. Uključivanjem komunalnog poduzeća u akcije gašenja požara vrši se putem telefona koji je naveden u sljedećoj tablici:

USTANOVA	ADRESA	KONTAKT BROJ
JP "Broćanac"	Duhanski Put bb, 88260, Čitluk, BiH	+ 387 36 640-283 + 387 36 640 284 + 387 36 642 507 + 387 36 642 617

Tabela 5.: Javna komunalna preduzeća na području općine Čitluk

4.6. Uključivanje službi za pružanje prve medicinske pomoći u akciji gašenja požara

Ukoliko ima saznanja da ima povrijeđenih ljudi, rukovoditelj akcije gašenja požara, preko operativnog centra odmah poziva hitnu pomoć na mjesto požara.

Na teritoriji općine Čitluk primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu pruža Dom zdravlja Čitluk. U sljedećoj tablici je prikaz zdravstvenih ustanova koje se mogu pozvati u akciju gašenja požara:

Naziv objekta	Adresa	Telefon
Dom zdravlja Čitluk	Bare, Čitluk 88260	124/ 036/641-040

Tabela 6.: Pregled zdravstvenih ustanova na području općine Čitluk

U slučaju velikih šumskih požara ili požara na farmama, kada postoji mogućnost širenja zaraznih bolesti sa životinja na čovjeka, u akciju gašenja požara treba uključiti i Veterinarsku postaju. U narednoj tablici prikazana je adresa i kontakt telefoni.

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

Stanica	Adresa	Telefon
JP Veterinarska postaja Čitluk	Kralja Tomislava 113	+387 36 643518

Tabela 7.: Veterinarska postaja na području općine Čitluk

4.7. Uključivanje službi ili poduzeća odgovornih osoba za osiguranje hrane i vode u akciju gašenja požara

U slučaju izbijanja požara većih razmjera, odnosno proglašenja prirodne i druge nesreće aktivira se Civilna zaštita općine i aktivira se Općinski stožer koji rukovodi akcijom otklanjanja opasnosti i osigurava hranu i vodu u akciji gašenja požara.

Za potrebe gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara angažiraju se organizacije i poduzeća da stave na raspolaganje potreban broj ljudi, alata, prijevoznih, tehničkih i drugih sredstava.

U akcijama gašenja požara većih razmjera snabdijevanje hranom i pićem vatrogasaca i ostalih angažiranih od strane OSCZ Čitluk osigurava lice koje ovlasti Općinski stožer civilne zaštite.

U sljedećoj tablici dat je pregled službi organizacija koje mogu biti angažirane u slučaju većih požara:

Ustanova	Adresa	Kontakt broj/ kontakt osoba
Crveni križ Čitluk	Trg Žrtava domovinskog rata 2	063/362-814
„Majčino selo“	Kralja Tomislava 71 Međugorje	036/653-000
„Marijina zajednica-Oaza mira“	Bijakovići	036/651-829
Zajednica „Comunita Cenakolo“	Kraljice mira 106 Bijakovići	036/650-114
„Comunita Regina pacis“	Fra Bože Ostojića Bijakovići	063/818-533
Udruga „Marijina pomoć“(Malteser)	Gospin trg 4 Međugorje	036/650-201
Udruga „Susret“,	Kralja Tomislava 95 Čitluk	036/642-735
Udruga „Marijine ruke“	Gospin trg 1 Međugorje	063/298-519

Ustanova	Adresa	Kontakt broj/ kontakt osoba
Udruga“ fra Slavko Barbarić“	Kralja Tomislava 1 Međugorje	036/653-000
Zajednica „Milosrdni otac“	Kralja Tomislava 1 Međugorje	036/653-000
Vjersko-humanitarna udruga „Mir“	Gospin trg 1 Međugorje	063/298-519
„Sestre misionarke ranjene obitelji“	Vionica b.b.	036/641-130
„Marys meals“	Pape Ivana Pavla 29B Međugorje	036/655-178
„ Oaza mira-Comunita mariana qasi della Pare“	Kraljice mira 96 Bijakovići	036/651-829

Tabela 8.: Humanitarne organizacije na području općine Čitluk

4.8. Način zamjene vatrogasnih postrojbi s novim postrojbama gašenja požara

Ispostava Profesionalne vatrogasne postrojbe Čitluk sa postojećim brojem vatrogasaca i postojećim materijalno- tehničkim sredstvima adekvatno može reagirati na požare na građevinama i manje požare na otvorenom. Međutim, mogućnosti ispostave u slučajevima većih požara na građevinama ili više njih u istom momentu ili pak u slučajevima većih požara na otvorenim površinama je evidentno smanjena i bilo bi neophodno u pomoć akciji gašenja požara pozvati PVP drugih Općina.

U situaciji kada dođe do požara većih razmjera ili u situacijama nesreća prouzorčenih požarom, kada bi na gašenju požara bilo potrebno angažiranje dobrotoljnog vatrogasnog društva sa svim raspoloživim ljudstvom i MTS-om neprekidno dulje od osam odnosno dvanaest sati, istim je potrebno osigurati adekvatnu zamjenu na samom požarištu kako se ne bi prekidalo kontinuitet u gašenju požara. Zamjena dobrotoljnog vatrogasnog društva i vatrogasnog društva u tom slučaju mora se osigurati kroz traženje pomoći u ljudstvu i tehnicu od drugih općina ili na drugi način.

Zamjena vatrogasne postrojbe novom vatrogasnog postrojbom vrši se i u sljedećim situacijama:

- U slučaju ozljeđivanja pripadnika postrojbe tijekom akcije gašenja požara ili u putu do požarišta;
- U slučaju trovanja plinovima na požarištu ili eksplozija mina;
- U slučaju umora vatrogasaca;
- U slučaju zahtjeva Općinskog stožera civilne zaštite.

Zamjena vatrogasnih postrojbi angažiranih na gašenju požara obavlja se na mjestu vatrogasne intervencije. Zamjenu vatrogasnih postrojbi novim vrši rukovoditelj akcije gašenja požara na način da vrši postupno uvođenje pripadnika nove postrojbe vodeći računa o opremi i vozilima koja koriste.

4.9. Način uključivanja Oružanih snaga u gašenje požara

Angažiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne ili druge nesreće vrši se sukladno sa Zakonom o obrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br.88 05), okvирnim Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini („Službene novine FBiH“, br. 39 03 i 22 06) i Zakonom o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, policijskih djelatnika, državnih djelatnika i ostalih zaposlenika u operacijama potpore miru i drugim aktivnostima u inozemstvu („Službeni glasnik BiH“, br.14 05).

Oružane snage Bosne i Hercegovine se u reagiranju na prirodne ili druge nesreće u pravilu angažiraju na pružanju trenutne i kratkoročne pomoći civilnim organima i to:

- Pomoći na terenu izvođenja odgovora na prirodne ili druge nesreće
- Pomoći u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara,
- Pomoći u izvršenju humanitarne operacije odgovara na prirodne ili druge nesreće.

Oružane snage Bosne i Hercegovine se mogu angažirati na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne ili druge nesreće kada se iscrpe raspoloživi civilni resursi ili civilni organi ne raspolažu potrebitim ili dovoljnim resursima za odgovor na prirodnu ili drugu nesreću.

Pripadnici i postrojbe Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, angažirani u odgovoru na prirodne ili druge nesreće u tijeku trajanja misije ostaju u lancu zapovjedanja i kontrole nad Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, pri čemu su vojni resursi pod civilnom kontrolom a pripadnicima i postrojbom zapovjeda nadležni zapovjednik. Civilnu kontrolu nad vojnim resursima vrši Predsjedništvo Bosne i Hercegovine preko Ministra obrane Bosne i Hercegovine.

Oružane snage Bosne i Hercegovine se mogu angažirati u sljedećim fazama organizacije i odgovora na prirodne ili druge nesreće:

- Faza upozoravanja,
- Faza uzbunjivanja i angažiranja resursa pomoći,
- Faza procjena i izvođenja operacija,
- Faza prestanka angažmana snaga pomoći.

Tijekom navedenih faza razmjenjuju se sljedeće vrste standardnih obrazaca komuniciranja između Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine preko Operativno- komunikacijskog centra Bosne i Hercegovine:

- Obavijest o nesreći,
- Zahtjev za pomoći Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,
- Prihvatanje zahtjeva za pomoći Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

- Dnevni situacijski izvještaj,
- Obrasci za prelazak granice.

Ministar obrane Bosne i Hercegovine po primljenom zahtjevu za angažiranjem Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne ili druge nesreće sukladno sa standardnim operativnim procedurama (SOP) i ispunjenim uvjetima i izvršenju mjera i aktivnosti, traži od Predsjedništva Bosne i Hercegovine ovlaštenje za angažiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

U cilju realizacije SOP a, Ministar obrane Bosne i Hercegovine odgovoran je za:

- Odobravanje i nadzor nad realizacijom mjera i aktivnosti iz nadležnosti Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine
- Traženje ovlaštenja od Predsjedništva Bosne i Hercegovine za angažiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne ili druge nesreće po primljenom Zahtjevu iz članka 11. SOP a.
- Izdavanje naređenja i uputstava za razmještaj i angažiranje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, po ovlaštenju Predsjedništva Bosne i Hercegovine.
- Izvještavanje Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i Predsjedništva Bosne i Hercegovine o angažiranju Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na pružanju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne ili druge nesreće.

Oružane snage Bosne i Hercegovine izuzetno mogu biti angažirane u provođenju preventivnih mjera zaštite i spašavanja. Ministar obrane Bosne i Hercegovine može ne prihvati ili prekinuti aktivnosti pružanja pomoći civilnim organima ukoliko postoje zakonske prepreke, nisu ispunjeni uvjeti za pomoć, podaci dostavljeni od civilnog organa nisu točni ili potpuni, nisu izvršene mjere i aktivnosti u skladu sa SOP om, te ukoliko postoje sigurnosne ili druge prepreke.

Suradnja u organiziranju i izvođenju zajedničke obuke i vježbi snaga zaštite i spašavanja u koordiniranom civilno-vojnem odgovoru na prirodne ili druge nesreće, provodi se sporazumno sukladno sa zakonskim nadležnostima, u svim aktivnostima koje se odnose na zaštitu, spašavanje ljudi i materijalnih dobara, učešće u civilno- vojnim vježbama zaštite i spašavanja, obuci i drugim aktivnostima, suradnju u unapređenju civilno vojne koordinacije i podrške.

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

Slika 2.: Angažiranje Oružanih snaga BiH u akciji gašenja požara (razina od općina do Federacije BiH)

4.10. Slučajevi kada se s nastalim požarom upoznaje općinski Načelnik, Predsjedavajući općinskog vijeća i druge osobe zadužne za zaštitu od požara u tijelima lokalne uprave

Općinski operativni centar civilne zaštite nadležan je za prikupljanje, obradu i distribuciju podataka o svim prirodnim i drugim nesrećama na području Općine, a koji navedene podatke i informacije dostavlja nadležnim organima.

Kada dobije informaciju od Operativnog centra civilne zaštite, rukovoditelj općinske službe civilne zaštite upoznat će Načelnika Općine, Predsjedavajućeg Općinskog vijeća i druge osobe zadužene za zaštitu i spašavanje od požara u tijelima lokalne uprave:

- U slučaju požara i/ ili eksplozije i druge opasne situacije, u kojoj je došlo do stradanja više osoba,
- U slučaju požara i/ ili eksplozije kada je nastupila materijalna šteta koja bitno ometa proizvodni proces u gospodarskim subjektima i/ ili kada je uslijed požara na duže vrijeme onemogućeno korištenje stambenih objekata za stanovanje većeg broja osoba,
- U slučajevima kada je potrebno angažirati dodatne snage sa područja drugih općina ili županija, te ih uključiti u gašenje požara,
- U slučaju kada se za potrebe gašenja požara mora osigurati oprema, ljudstvo ili bilo koji vid pomoći,
- U slučaju kada treba poslati snage općinske vatrogasne postrojbe u ispomoć drugim općinama ili županijama.

Informacije obvezno treba da sadrže sljedeće podatke:

- Vrijeme nastanka požara,
- Područje na kojem se požar pojavio,
- Uzrok nastanka požara,
- Koje su snage i sredstva angažirane prilikom lokaliziranja i gašenja požara,
- Posljedice koje se odnose na ljudske žrtve,
- Poduzete mjere na zaštiti i spašavanju ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara,
- Lokacije evakuiranog stanovništva (njihov broj) sa područja ugroženog požarom,
- Broj ugroženih objekata ili veličina ugroženih površina (šuma, voćnjaka i sl),
- Posljedice nastale na materijalnim dobrima (stambenim, komunalnim, gospodarskim i infrastrukturnim objektima),
- Potrebna pomoć u snagama i sredstvima.

4.11. Slučajevi kada se u akciju gašenja požara pozivaju, odnosno uključuju vatrogasne postrojbe susjednih drugih općina i gradova

Profesionalna vatrogasna postrojba općine u momentu dobijanja dojave o požaru na području općine organizira se na način da dežurna vatrogasna postrojba odmah organizira izlazak postrojbe na mjesto požara i pristupi njegovom gašenju i spašavanju ljudi i materijalnih dobara bez obzira o čijim životima i materijalnim dobrima se radi.

Ako zapovjednik vatrogasne postrojbe koji rukovodi akcijom gašenja požara procjeni da angažiranim postrojbom, sredstvima i opremom, nije u mogućnosti uspješno završiti intervenciju o tome odmah izvještava rukovoditelja općinske Službe civilne zaštite.

Rukovoditelj te službe dužan je odmah na temelju raspoloživih podataka odlučiti o angažiranju općinske, ili ispostave zajedničke Profesionalne vatrogasne postrojbe županije i dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi sa područja općine na gašenju požara, a koje nisu angažirane na gašenju požara.

Ako angažirane vatrogasne postrojbe nisu dovoljne za izvršenje vatrogasne intervencije, u tom slučaju rukovoditelj Službe civilne zaštite dužan je odmah poduzeti sljedeće:

- Angažirati snage i sredstva civilne zaštite općine i općinskih organa uprave i u dogovoru sa zapovjednikom vatrogasne postrojbe nalaže im izvršavanje odabralih mjera zaštite i spašavanja;
- Aktivirati Općinski stožer civilne zaštite sazivanjem izvanredne sjednice na kojoj se vrši procjena situacije, odabir snaga i sredstava civilne zaštite i općinskih organa uprave i nalaže im izvršavanje odabralih mjera zaštite i spašavanja.

Ukoliko sve naprijed poduzete mjere nisu dovoljne da se zaustavi širenje i ugasi požar, Općinski stožer civilne zaštite može zatražiti pomoć u vatrogasnim postrojbama od susjednih i drugih općina ili gradova.

Obim pomoći u ljudstvu, vozilima i opremi koju je neophodno tražiti od susjednih općina koordinira se sa rukovoditeljem akcije gašenja požara, odnosno zapovjednikom PVP.

Općinski stožer civilne zaštite zatražit će pomoć u vatrogasnim postrojbama od susjednih općina ukoliko je došlo do povrijeđivanja pripadnika vatrogasnih snaga Općine Čitluk prilikom izlaska ili u tijeku vatrogasne intervencije, te u situaciji ukoliko je došlo do premora pripadnika PVP u akciji gašenja većih požara i treba ih zamijeniti svježim snagama kako se akcija gašenja ne bi prekidala.

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

U sljedećoj tabeli dati su kontakt telefoni Županijske uprave civilne zaštite i općinskih službi civilne zaštite Hercegovačko – neretvanske županije:

Uprava za civilnu zaštitu HNŽ - Operativni Centar 121		
Grad Mostar		
	Kontakt osoba	Telefon/mobitel
Služba CZ i V	-----	-----
Odsjek za CZ	Šef odsjeka- Slavica Aničić	036 570 014 ;063 345 584;
Odsjek za ZOP-a	Šef odsjeka- Marinka Majstorovic	036 334 294; 063 349-112
PVP	Zapovjednik - Petar Jurić	036 334 298; 063 311 375 OC 123
	Zamjenik zap.- Dragan Velagić	036 570 044; 061 148 954
Općina Konjic		
Služba CZ i V	Pomoćnik Načelnika za CZ i V Husein Hodžić	036 735370 061 714727
	Viši referent	061 242 583
	Hadžajlić Adis	
PVP	Zapovjednik	036 726 124
	Knežević Zdravko	061 271 973; OC 123
Općina Prozor-Rama		
Služba CZ	Šef sl. CZ Pero Kovačević	036/ 771-382 063/ 330-551 ; OC 123
	Zapovjednik Andrija Sičaja	036 770185 063 469422
Općina Jablanica		
Služba Civilne i PP zaštite	Pom. nač. za civ. i protupož. zaštitu Omer Nezirić	036 751 315 062 483 654
PVP	Operativni vatrogasac	061 346-561; OC 123
Općina Čitluk		
Služba CZ	Šef sl. CZ Ivan Ostojić	036 640 546 063 322 141; OC 121
	Zapovjednik Silvio Ostojić	036 640 066 063 460 674; OC 123
Općina Čapljina		
Služba CZ	Pom. nač. Službe za CZ Petar Krndelj	036 805-087 063 328 177; OC 123
PVP	Zapovjednik Mate Jurković	036 807 076 063 266 917; OC 123
Općina Stolac		
Služba CZ	Šef službe CZ Danijel Babić	036 819 018 063 361 148
	Šef OC Milenko Vujošević	036 854666 063 409832
DVD	Zapovjednik Bruno Raguž	036 853-212; 063 313-032
Općina Neum		

Uprava za civilnu zaštitu HNŽ		- Operativni Centar 121	
Služba CZ	Šef službe	036 880 121	
	Marko Tapalović	063 464 310	
PVP	Zapovjednik	036 880 121	
	Jozo Vuletić	063 994 257	
Općina Ravno			
Služba CZ	Šef službe	036 891 466	
	Ante Vuletić	063 654 187	
DVD Ivanjica	Predsj. Dr. Božidar Bašić	065 922 477	

Tabela 9.: Brojevi Županijske uprave civilne zaštite i općinskih službi civilne zaštite

Pregled operativnih centara civilne zaštite i vatrogasnih postrojbi koji se koriste u slučaju dojave požara

Operativni centar	Adresa	Radno vrijeme	Rapoloživi sustav veze	
			Telefon	Radio veza (DA/NE)
Čitluk	Duhanski trg br.6	7-15 sati	121 036 642 382	NE

4.12. Slučajevi kada se vatrogasne postrojbe upućuju kao ispomoć u gašenje požara susjednim i drugim općinama

Općinski načelnik može sa drugim općinama sporazumno definirati uvjete pod kojima se može razmijenjivati pružanje pomoći u vatrogasnim intervencijama između općina.

Po odobrenju Općinskog načelnika, vatrogasna postroba se može poslati kao pomoć u akciji gašenja požara u susjednim općinama pod uvjetima utvrđenim u Odluci o upućivanju ili u sporazumu potpisanim sa konkretnom općinom. Kao ispomoć može se poslati jedna trećina postrojbe i jedna cisterna, pri čemu se vodi računa da na području općine ostane dovoljan broj vatrogasaca i opreme u slučaju požara. O broju ljudi, vozila i opreme koji se šalju kao ispomoć susjednim općinama uvijek treba konzultirati zapovjednika PVP.

Odlukom o upućivanju vatrogasne postrojbe kao pomoć drugoj općini treba definirati formaciju postrojbe koja se upućuje, broj vozila, materijalna sredstva, vrijeme na koje se upućuje, tko snosi troškove goriva, maziva, eventualno oštećenih ili izgubljenih dijelova opreme, dnevnice za vatrogasce i sva druga pitanja za koja nalogodavac smatra da ih je potrebno regulirati u ovoj odluci.

Ukoliko općina nije u stanju pružiti traženu pomoć, nadležni organ je dužan donijeti odgovarajući akt o ne mogućnosti pružanja pomoći, s kratkim obrazloženjem i sa istim upoznati općinu koja je tražila pomoć, ali i Županijsku upravu civilne zaštite.

4.13. Način i slučajevi uporabe opreme i vozila posebne namjene u gašenje požara i spašavanje ljudi

Slučajevi u kojima se tretira uporaba opreme i vozila posebne namjene jesu oni kada je PVP pored opreme kojom raspolaže, pritužena zatražiti pomoć drugih poduzeća ili službi u općini Čitluk, a naročito kod intervencija na sljedećim objektima ili u sljedećim situacijama:

- složene prometne nesreće kada su neophodne specijalne dizalice i/ ili vozila za posipanje prometnica,
- nezgode ili nesreće u prometu kada je potrebna oprema za pretakanje opasnih materija na javnoj prometnoj površini,
- kod urušavanja objekata,
- kad se ukaže potreba za rušenjem objekta,
- kod raščišćavanja prilaza požarom zahvaćenom i/ ili ugroženom objektu,
- kod utvrđivanja prisutnosti otrova, kemijskih i nagrizajućih materija,
- kod utvrđivanja prisutnosti eksploziva i /ili eksplozivnih naprava,
- kod utvrđivanja prisutnosti radioaktivnih tvari,
- kod požara na otvorenim prostorima, ako je zahvaćen veći kompleks sa otežanim pristupom i kada su ugroženi životi ljudi na teško pristupačnom mjestu.

Korištenje opreme i vozila posebne namjene osigurava se na način da se poziva rukovoditelj Stručnih službi poduzeća ili ustanova koje sa opremom raspolažu.

Poziv za pružanje ispomoći upućuje se putem operativnog centra civilne zaštite, a zahtjev rješava Služba za civilnu zaštitu i mjesne zajednice općine Čitluk.

4.14. Građevine i otvoreni prostori na kojima se mogu očekivati požari većih razmjera

Prikaz pravnih osoba u smislu povećane opasnosti od nastajanja požara

Radi utvrđivanja odgovarajuće zaštite od požara i provođenja mjera zaštite od požara (Članak 29. Zakona o zaštiti požara i vatrogastvu, „Sl.novine FBiH“ br. 64/09) sve građevine razvrstavaju se u odgovarajuće kategorije ugroženosti od požara u zavisnosti od namjene građevine, zastupljenog tehničko-tehnološkog procesa, vrste i količine materijala koji se u njima proizvode, prerađuju, prodaju ili skladište, veličine ili katnosti građevine, lokacije građevine te vrste materijala koji su upotrebljeni za izgradnju građevine.

Federalno ministarstvo prostornog uređenja, u suradnji sa Federalnom upravom civilne zaštite, određuje kategorije i propisuje uvjete, osnove i kriterije za razvrstavanje građevina u odgovarajuće kategorije požarne ugroženosti.

4.15. Nazivi građevina u kojima su sadržane radioaktivne, eksplozivne, otrovne i druge opasne tvari

U narednoj tabeli prikazane su građevine koje posjeduju skladište veće količine eksplozivnih i lako zapaljivih materija:

R. br.	Naziv privrednog subjekta	Vrsta opane tvari	Lokacija
1	Circle international d.o.o.	Benzin, nafta i plin	Tromeđa
2	Mališić petrol d.o.o	Benzin i nafta	Tromeđa
3	Oil Međugorje d.o.o.	Benzin i nafta	Međugorje, put za Čapljinu
4	INA d.o.o.	Benzin, nafta i plin	Čitluk
5	Barbarić benz d.o.o.	Benzin i nafta	Dragićina
6	Selak benz d.o.o.	Benzin, nafta, plin i ulja	Čitluk, put za Blizance
7	Selak benz d.o.o.	Benzin, nafta,plin i ulja	Čitluk, put za Mostar
8	Marinčić benz d.o.o	Benzin i nafta	Garišta, put za Mostar
9	Mirnovac d.o.o	Pirotehnička sredstva	Blizine gomile
10	Duga – tehna d.o.o.	Boje, lakovi i razređivači	Gradnići
11	San Marco d.o.o.	Boje, lakovi i razređivači	Gradnići
12	Pro - plastik	Plastika (formaldehidi)	Bare, b.b.
13	Alpla BH d.o.o.	Plastična ambalaža	Blizne gomile

Tabela 10.: Građevine u kojima se skladište veće količine zapaljivih tečnosti, plinova te drugih opasnih materija

4.16. Obveze vatrogasnih postrojbi za pripremanje taktičko-operativnih planova gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara, uz vršenje periodičnog uvježbavanja i provjere efikasnosti

U cilju unaprijeđenja ukupne zaštite od požara na području općine Čitluk, a posebno gašenje požara i spašavanje ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom, neophodno je osigurati stalno praćenje i analizu svih požara na području općine posebno sa stajališta:

- mjesta nastanka požara
- uzroka nastanka požara
- visine materijalne štete
- uspješnost intervencija vatrogasnih postrojbi, posebno sa stajališta brzine intervencije, te adekvatnog angažiranja ljudstva i uporabe adekvatne tehnike i sredstava za gašenje požara i dr.

Vatrogasne postrojbe su dužne da sačine operativno- taktičke planove gašenja požara i spašavanja ljudi i materijalnih dobara za objekte kolektivnog stanovanja, obrazovne, kulturne, sportske, objekte državnih organa, pravnih subjekata i druge objekte i prostore koje odredi Općina Čitluk. Postojeća profesionalna vatrogasna postrojba bi uz primjenu navednih planova vršila taktičke vježbe, te bila upoznata sa svim temeljnim elementima (kako ulazima, izlazima, mogućnostima prilaza objektu vatrogasnim vozilima itd.) koji su bitni za uspješno taktičko djelovanje vatrogasaca. Pored toga, kroz upoznavanje sa opasnostima u objektima, prisutnim gorivim materijama u tehnologiji rada i konstrukciji objekata, mogu se pravilno odrediti adekvatna sredstva za gašenje požara, odnosno sa kojim tipom vatrogasnih vozila je neophodno izaći na mjesto ugroženo požarom.

Kroz navedene vježbe se mogu uočiti nedostaci vatrogasnih postrojbi, kojima će se kroz naredne vježbe posvetiti posebna pozornost, a sve u cilju poboljšanja postojećeg stanja.

4.17. Zadaci operativnog centra civilne zaštite općine

Zadaci operativnog centra civilne zaštite općine Čitluk:

- Da vrši prikupljanje, obradu i distribuciju podataka o svim prirodnim i drugim nesrećama na području Općine i te podatke i informacije dostavlja nadležnim organima općine i Županijskom operativnom centru CZ, a prema potrebi i Federalnom operativnom centru CZ.
- Da prenosi naredbe Općinskog, Županijskog i Federalnog stožera civilne zaštite.
- Da prima, priprema i šalje izvješća nadležnim organima općine i Županijskom operativnom centru CZ o mjerama i aktivnostima koje se poduzimaju u tijeku sprovođenja aktivnosti na zaštiti i spašavanju na području općine.
- Da prenosi priopćenja javnim medijima općine o podacima, koji se odnose na prirodne i druge nesreće, kojima raspolože.
- Da ostvaruje stalni kontakt sa operativnim centrima CZ susjednih općina i sa Županijskim operativnim centrom CZ u svezi međusobnog dostavljanja potrebitih podataka i informacija o prirodnim i drugim nesrećama i postupa po nalozima i zahtjevima Županijskog operativnog centra CZ.
- Da vrši i sve druge poslove koji se odnose na prikupljanje i distribuciju podataka o prirodnim i drugim nesrećama na području općine koje se zakonom i drugim propisima stave u nadležnost tog centra.

Zadatke i poslove operativnog centra civilne zaštite općine provode:

- Povjerenik u operativnom centru zadužen za poslove operativnog centra;
- Predsjednici savjeta mjesnih zajednica općine Čitluk.

Sustav osmatranja i obavještavanja je uglavnom usmjeren u preventivnim mjerama zaštite šuma od požara, mada ima značajnu ulogu i u samom operativnom dijelu kad se gasi požar u smislu praćenja pravca kretanja i širenja požara. Sustav osmatranja i obavještavanja se sastoji od osmatračkih rajona, osmatračica, osmatračkih točaka i osmatrača.

4.18. Način dojave požara i postupak odgovornih osoba po primljenoj obavijesti o nastanku požara

Kada dođe do nastanka požara na području općine, ovisno o mjestu njegovog nastanka, gašenju pristupaju:

- građani sukladno sa obvezama utvrđenim u Zakonu o zaštiti i spašavanju, kroz osobnu i uzajamnu zaštitu,
- uposlenici organa uprave sukladno sa procedurama utvrđenim kroz obuku o zaštiti od požara,
- uposlenici pravnih osoba sukladno sa procedurama utvrđenim kroz obuku o zaštiti od požara i
- profesionalna i dobrovoljne vatrogasne postrojbe sukladno sa vlastitim taktičko-operativnim planovima djelovanja.

4.18.1. Dojavljivanje požara

Dojava požara osigurava se primjenom:

- javne telefonske mreže za građane,
- sustavom bežične veze za korisnike takvih sustava i to:
 - sve organizacijske postrojbe Policijske postaje Čitluk;
 - PVP Općine Čitluk,
 - VD Čitluk,
 - osmatrači,
 - putem ugrađenih sustava za indikaciju i dojavu požara.

Dojava požara ispostavi PVP Čitluk vrši se telefonom ili nekim drugim sredstvom veze pozivom na broj 123 ili 036/640-066. Dojava požara može se izvršiti i putem općinskog operativnog centra civilne zaštite na broj 036/642-387, Županijskog operativnog centra na broj 121, te na broj Operativnog centra MUP-a 122. Bez obzira koji pravni subjekat zaprimi dojavu o požaru, pozivaoca ne smije prekidati i preusmjeravati da ponovo poziva drugi broj, nego mora zaprimiti dojavu i proslijediti je najbližoj vatrogasnoj postrojbi.

Kod dojave požara potrebno je po mogućnosti priopćiti:

- gdje je izbio požar,
- šta gori i u kojem obimu,
- šta se nalazi u objektu ili prostoru koji gori i
- broj telefona sa kojeg se vrši dojava.

Dežurni vatrogasac koji prima dojavu požara, dužan je provjeriti vjerodostojnost iste prije uzbunjivanja vatrogasne postrojbe. Po primljenoj obavijesti o nastanku požara i provjeri vjerodostojnosti informacije, dežurni vatrogasac odmah vrši uzbunjivanje vatrogasne postrojbe. Zapovjednik interventne vatrogasne postrojbe koja je izašla na mjesto požara ili rukovoditelj

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

akcije gašenja vrši brzu procjenu nastale situacije, donosi odluku o potrebama u ljudstvu i tehnički i pristupa gašanju požara.

Dežurni u PVP održava stalnu vezu sa zapovjednikom postrojbe upućene na mjesto događaja i prema razvoju situacije, odnosno na temelju procjene poduzima radnje neophodne za uključivanje dodatnih snaga u intervenciju ili za povlačenje dijela snage ili cijele interventne ekipe u bazu.

O nastalom požaru obvezan je obavijestiti zapovjednika vatrogasne postrojbe i općinsku službu civilne zaštite i sa istim biti konstantno u kontaktu, za slučaj potrebe povezivanja vatrogasnih postrojbi koje nisu angažirane.

Ukoliko se radi o požaru koji ugrožava ljude ili njihova materijalna dobra ili imovinu pravnih subjekata, o istom je dužan obavijestiti dežurnog u PU općine.

Ukoliko dojavu o požaru zaprima dežurni u Policijskoj upravi ili dežurni u operativnom centru civilne zaštite, od pozivatelja će uzeti što više podataka o nastalom požaru i informaciju hitno proslijediti najbližoj vatrogasnoj postrojbi.

Ukoliko iz bilo kojeg razloga nije u stanju uspostaviti vezu sa dežurnim u vatrogasnoj postrojbi, mora pozvati zapovjednika vatrogasne postrojbe i proslijediti mu informaciju o požaru i upoznati ga o nemogućnosti uspostave veze sa dežurnim u vatrogasnoj postrojbi. Ukoliko nije u mogućnosti uspostaviti vezu ni sa zapovjednikom vatrogasne postrojbe, obavijestit će rukovoditelja Županijske uprave civilne zaštite koji odlučuje o dalnjim koracima.

5. MJERE ZA POSTIZANJE POTREBITE RAZINE ZAŠTITE OD POŽARA

5.1. Otklanjanje nedostatka i dogradnja sustava vatrodojave i obavještavanja

Sustav vatrodojave na području općine Čitluk u velikoj mjeri nije razvijen, nije centraliziran niti je spojen na nadzorni sustav Operativnog centra PVP.

U većini javnih objekata ne postoji sustav vatrodojave kao ni stabilni sustavi za gašenje požara dok u drugim objektima postoje zastarjeli sustavi vatrodojave, koje bi trebalo što prije zamijeniti novim integriranim adresablinim sustavima.

Za sve postojeće sirene za uzbunjivanje osigurati dvostruko aktiviranje (električno i pneumatsko).

Formirati i opremiti Centar veze u okviru svih vatrogasnih postaja koje se nalaze na području općine Čitluk gdje će se registrirati svaka dojava požara sa sustavom za automatsku dojavu iz pojedinih poduzeća i ostalih gospodarskih subjekata.

5.2. Mjere u pogledu: Izgradnje ili rekonstrukcije objekata, sustava i osiguranja vode ili drugih sredstava za gašenje požara

U cilju poboljšanja funkcionalnosti hidrantske mreže i prevencije početnog gašenja i širenja požara preporuča se:

- Sve ulične hidrante u gradu označiti propisanim oznakama;
- Postojeće hidrantske izvode koji ne udovoljavaju propisima i pravilima prakse, odnosno važećeg Pravilnika o tehničkim normativima za vanjsku i unutarnju hidrantsku mrežu za gašenje požara („Službene novine FBiH“, br. 87/11), sanirati i dovesti u uporabno stanje;
- Izvedbom nove vodovodne mreže obavezno izvesti i potreban broj hidranata, kako u urbanim tako i u ruralnim dijelovima općine, te izgradnja hidrantske mreže gdje ista nedostaje;
- Obzirom da je određeni procent hidranata na području općine u neispravnom stanju potrebno je u što skorije vrijeme izvršiti popravku i sposobljavanje postojećih hidranata, posebno u dijelovima gdje je gustina naseljenosti veća i mjestima gdje je povećana mogućnost od požara;
- Izraditi grafički pregled hidrantske mreže na terenu, tj. mapu hidrantske mreže, i dostaviti je Općinskoj službi civilne zaštite, te istu redovito ažurirati u slučaju izmjena;
- Redovito čišćenje snijega sa uličnih hidranata;
- Izraditi plan pregleda, ispitivanja i održavanja uličnih hidranata;
- Javna županijska poduzeća koja se nalaze u općini dužna su vršiti redovitu kontrolu ispravnosti uličnih hidranata, najmanje dva puta godišnje u točno utvrđenim terminima i o tome voditi evidenciju. Nakon obavljenе kontrole sve eventualno zatrpane hidrante kao i neispravne hidrante u što kraćem roku osposobiti za normalan rad;

- Vlasnici građevina i prostora, te upravitelji stambenih objekata u kojima je po projektnoj dokumentaciji predviđena i ugrađena unutarnja i vanjska hidrantska mreža, dužni su je stalno održavati u tehnički ispravnom stanju, redovito vršiti kontrolu ispravnosti (dva puta godišnje) te mreže i voditi odgovarajuću evidenciju o izvršenoj kontroli.

U okviru svojih mogućnosti, općina Čitluk treba inzistirati na provedbi propisanih mjera zaštite od požara putem nadležnih inspekcijskih službi, te nastojati da odgovarajući subjekti ubrzaju i usklade svoje djelatnosti sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu („Sl.novine FBiH“ br. 64/09), odgovarajućim podzakonskim propisima i važećim standardima.

Najveći problem, predstavljaju naselja gdje nije moguć pristup vatrogasnim vozilima. Stoga su mjere za osiguravanje vode i drugih sredstava za gašenje požara dobrim dijelom obuhvaćene u okviru mjera za izgradnju i rekonstrukciju cesta i prilaza neophodnih za uspješno provođenje akcija gašenja požara i sigurnu evakuaciju i spašavanje ljudi i materijalnih dobara.

Parkiranje vozila na gradskim prometnicama urediti tako da je širina vatrogasnog puta najmanje 3,5 metara. Pored šumskih i pristupnih puteva postaviti propisane oznake o ugroženosti od mina, gdje je takva opasnost prisutna.

Na Općinskom vijeću donijeti odluku o zabrani parkiranja automobila ispred značajnijih objekata na području općine Čitluk.

Gore navedene mjere treba kontinuirano provoditi.

5.3. Potpuno definiranje formacijskog sustava i tehničke opremljenosti vatrogasnih postrojbi, uz racionalizaciju postojećih vatrogasnih postrojbi na području jedinica lokalne samouprave s ciljem postizanja optimalne sposobljenosti i iskorištenosti opreme i sredstava namijenjenih gašenju požara i spašavanju ljudi i materijalnih dobara

Općina je dužna osigurati kadrovske, materijalne, tehničke i druge uvjete za uspješno funkcioniranje vatrogasnih postrojbi na području cijele općine.

Neophodno je da se sve vatrogasne postrojbe na području općine koje imaju deficit u broju vatrogasaca popune potrebitim brojem vatrogasaca. Na područjima općine u kojima ne postoje vatrogasni domovi u što kraćem vremenskom periodu osnovati vatrogasne domove.

Na području općine Čitluk postoji jedna ispostava Profesionalne vatrogasne postrojbe. Ukupni broj vatrogasaca u Ispostavi DVD Čitluk je 15.

Osnovni problem definiranja formacijskog sustava i tehničke opremljenosti vatrogasnih postrojbi na području jedinica lokalne samouprave s ciljem postizanja optimalne sposobljenosti i iskorištenosti opreme i sredstava namijenjenih gašenju požara i spašavanju ljudi i materijalnih dobara svodi se na neprovodenje članka 141. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu FBiH („Službene novine FBiH“, br. 64/09) koji glasi:

„Za Općine koje imaju manje od 15.000 stanovnika ili su ekonomski nerazvijene, pa zbog toga nisu u mogućnosti u budžetu općine i drugim sredstvima predviđenim ovim Zakonom

u cjelini osigurati finansijska sredstva potrebna za financiranje svoje Profesionalne vatrogasne postrojbe, dodatna sredstva će osigurati Županija i Federacija.“

„Vlada Federacije će u saradnji sa Vladama županija, a na prijedlog Federalne uprave civilne zaštite, odrediti Općine iz stava 1. ovog članaka i način osiguranja finacijskih sredstava za trajno financiranje potreba iz stava 1. ovog članaka.“

„Općine iz stava 1. ovog članaka određuju se prema kategorijama područja posebne zaštite koja su uređena zakonom koji se odnosi na poticaj za razvoj područja posebne zaštite u Federaciji, kao i procjeni ugroženosti od požara područja Federacije.“

5.4. Periodične akcije uređenja naselja i objekata (čišćenje tavana, podruma i drugih mesta od zapaljivih otpadnih materija), sezonskih radova (uređenje zemljišta i spaljivanje otpadaka), zabrana korišćenja otvorenog plamena na pojedinim izletištima, šumama i drugim mjestima gdje otvoreni plamen predstavlja opasnost za nastanak širenja požara

Periodične akcije uređenja naselja i objekata (čišćenje tavana, podruma i drugih mesta od zapaljivih otpadnih tvari), te sezonski radovi (uređenje zemljišta i spaljivanje otpadaka) se trebaju provoditi najmanje jednom godišnje u suradnji sa nadležnim javnim komunalnim poduzećima općine koje se bave odvozom otpada kako bi se preventivno djelovalo u smislu zaštite od požara, o čemu se izvještava Služba civilne zaštite i mjesne zajednice.

Zabrane korištenja otvorenog plamena na području izletišta, šuma i drugih mesta gdje otvoreni plamen predstavlja opasnost za nastanak i širenje požara su uredene i objašnjene u Pravilniku o sadržaju planova za zaštitu šuma od požara („Službene novine FBiH“, br. 10/04).

Potrebito je donijeti Odluku o formiraju dimnjačarske službe koja će kontrolirati sljedeće mjere:

- ispravnost izvedbe dimovodnih kanala, u odnosu na njihovu građevinsku izvedbu,
- održavanje i sigurnost od požara,
- čišćenje dimnjaka i njihovo dovođenje u funkcionalno stanje;
- spaljivanje dimnjaka.

Ako se utvrди, da je dimnjak nepropisno izведен ili postoji opasnost od požara, dimnjačar je dužan vlasniku ili korisniku zgrade ili stana predati pismeni zahtjev za uklanjanje utvrđenih nedostataka. Prilikom sljedećeg obilaska odnosno čišćenja dimnjaka, dimnjačar je dužan provjeriti da li su uklonjeni ranije utvrđeni nedostaci.

5.5. Popis pravnih osoba i odgovornih osoba za provedbu plana zaštite od požara pravnih osoba iz prve i druge kategorije ugroženosti od požara

Sve pravne osobe i odgovorne osobe koje spadaju u kategoriju ugroženosti PU1 i PU2, dužne su izraditi vlastite Procjene ugroženosti od požara i Planove ugroženosti od požara, kao i vršiti redovite simulacije evakuacije iz objekata.

U točki 3.15. data je Tabela u kojoj se nalazi pregled gospodarskih subjekata u kojima se skladište ili proizvode eksplozivne, otrovne i druge opasne materije, koje pripadaju kategoriji požarne ugroženosti PU1. Navedeni subjekti dužni su izraditi vlastite Procjene ugroženosti od požara i Planove ugroženosti od požara.

5.6. Planovi pravnih osoba čije građevine su razvrstane u prvu i drugu kategoriju ugroženosti od požara

U zavisnosti od namjene građevine, zastupljenog tehničko - tehnološkog procesa, vrste i količine materijala koji se u njima proizvode, prerađuju, prodaju ili skladište, veličine i katnosti građevine, lokacije građevine, te vrste materijala koji su upotrijebljeni za izgradnju građevine kako je regulirano člankom 29. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", broj 64/09), a u cilju utvrđivanja odgovarajuće organizacije zaštite od požara i provođenja mjera zaštite od požara, za sve građevine koje su označene sa PU1 i PU2 pravne osobe su dužne donijeti:

- Pravilnik zaštite od požara sukladno sa člankom 24. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", br. 64/09);
- Procjenu ugroženosti od požara u skladu sa člankom 22. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva a u svezi sa Metodologijom za izradu Procjene ugroženosti od požara ("Službene novine FBiH", br. 08/11);
- Plan zaštite od požara sukladno sa člankom 22. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastva a u svezi sa Uredbom o sadržaju i načinu izrade Planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i Planova zaštite od požara ("Službene novine FBiH", br. 08/11).
- Pravne osobe, vlasnici ili korisnici građevina svrstanih u PU1 i PU2 su dužni najmanje jedan put godišnje održavati trening i simulaciju evakuacije na temelju Procjene ugroženosti i Plana zaštite od požara.

Rok za donošenje pravilnika i procjene za pravne osobe je 3 mjeseca, a plana 6 mjeseci od dana donošenja Plana zaštite od požara Općine Čitluk.

6. MJERE OSIGURANJA IZVRŠENJA PLANA

6.1. Obrazovna djelatnost

Sustav obrazovanja i propagandne aktivnosti u oblasti zaštite od požara u direktnoj su svezi s razvojem industrijskih i tehničko - tehnoloških dostignuća. Ovo pored standardnih dovodi i do primjene raznovrsnih, kemijski vrlo složenih materijala i uređaja, koje uporedo prati povećana opasnost od požara kojoj se sve teže može suprotstaviti ukoliko se ne poduzmu odgovarajuće mjere zaštite u tijeku izrade, ugradnje i uporabe određenih materijala.

Zaštita od požara kao djelatnost od posebnog interesa za Federaciju, Županiju, Grad i Općinu, ostvaruje se na način predviđen Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", br. 64/09), podzakonskim propisima donesenim na temelju ovog Zakona, te međunarodnim tehničkim normativima i standardima koji važe u Bosni i Hercegovini, a koji se odnose na mjere zaštite od požara.

To obuhvata edukaciju i obuku uposlenika i građana svih uzrasta, vaspitno - obrazovne i propagandne aktivnosti, poboljšanje kadrovske strukture i primjenu novih naučnih dostignuća.

Ovo je pravo i obveza svih subjekata koji se u najširem smislu bave ovom oblasti, a dužni su da je vrše sukladno Zakonu, ovom Planu kao i drugim važećim propisima.

Obrazovna aktivnost prvenstveno obuhvaća:

- stručno obrazovanje rukovodnih kadrova i stručno osposobljavanje i usavršavanje uposlenika koji obavljaju poslove zaštite od požara i koji su odgovorni za provođenje i unapređenje zaštite od požara u pravnim osobama, državnim organima i drugim institucijama;
- upoznavanje uposlenika sa opasnostima od požara u svezi sa poslovima i zadacima na koje su raspoređeni, planom evakuacije, kao i sa mjerama i sredstvima za gašenje požara, praktičnom uporabom aparata, uređaja, opreme i sredstava za gašenje požara koji su im na raspolaganju, sa obvezama i zadacima o pitanju zaštite od požara i sa materijalnom i drugom odgovornošću zbog ne pridržavanja propisanih mjera zaštite od požara;
- edukaciju i osposobljavanje stanovništva za provedbu preventivnih mjera zaštite od požara, gašenje požara i spašavanje ljudi i imovine ugroženih požarom. Ovakav vid edukacije na pogodan način osigurava Služba civilne zaštite sukladno smjernicama Federalne i Županijske uprave civilne zaštite;
- stručno obrazovanje vatrogasnih i drugih kadrova koji profesionalno obavljaju poslove i zadatke iz oblasti zaštite od požara;
- način edukacije i upoznavanja uposlenika sa opasnostima od požara i sa mjerama zaštite od požara u gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama što se utvrđuje općim aktom u skladu sa člankom 24. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", br. 64/09);

- program obuke uposlenika u pravnim osobama, državnim organima i drugim institucijama u oblasti zaštite od požara („Službene novine FBiH“, br. 59/10) obvezan je za sve uposlenike i obuhvata teoretski i praktični dio.

Program edukacije je potrebno prilagođavati promjenama nastalim u organizaciji rada, tehnološkom procesu i propisima o zaštiti od požara. Pravne osobe su dužne da najmanje jednom u dvije godine sukladno članaku 128. "Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu" („Službene novine FBiH“, br. 64/09) vrše provjeru znanja svih uposlenih u praktičnoj uporabi aparata, uređaja, opreme i sredstava za gašenje požara, o čemu mora postojati evidencija. Stručno ospozobljavanje uposlenika koji rukuju opasnim materijama pri radu i prometu (rukovanje zapaljivim tečnostima i plinovima, eksplozivnim materijama, rad na elektroenergetskim postrojenjima u uvjetima eksplozivnih smjesa i sl.) gdje je posebno značajna primjena „ Pravilnika o stručnoj spremi i načinu provjere znanja osoba koja mogu rukovati zapaljivim tečnostima i plinovima u prometu“, vrši se prema utvrđenom programu:

- a) Stručni ispit za rukovoditelja akcije gašenja požara dužni su polagati rukovoditelji profesionalnih vatrogasnih postrojbi, njihovi zamjenici, uposlenici profesionalnih vatrogasnih postrojbi koji rukovode postrojbom za gašenje požara, kao i rukovoditelji dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi koji rukovode postrojbom u gašenju požara po Programu obuke i ospozobljavanja koji propisuje Federalna uprava civilne zaštite.
- b) Zbog specifičnosti i značaja pojedinih oblika edukacije iz oblasti zaštite od požara odnosno zbog jedinstvene metodologije (jedinstvene metode, postupci, profili predavača, sadržaji programa, evidencija obrazovanja) za svaki od specifičnih oblika obrazovanja, može se angažirati pravna osoba registrirana za oblast zaštite od požara koja raspolaže kadrovima i materijalno- tehničkim sredstvima sukladno sa podzakonskim propisima donesenim na temelju Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", br. 64/09).

6.2. Financiranje zaštite od požara

- Sredstva za razvoj i unapređenje zaštite od požara na području općine osiguravaju: Općina, gospodarska društva i druge pravne osobe, samostalne radnje i građani sukladno sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu;
- Sredstva za financiranje redovite djelatnosti profesionalne vatrogasne postrojbe osigurava općina, kao njen osnivač;
- Sredstva za rad vatrogasne postrojbe koju osnivaju gospodarska društva ili druge pravne osobe osigurava njihov osnivač;
- Sredstva za rad vatrogasnih društava, osnosno njihovih dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi, osigurava njihov osnivač iz sredstava donacija i putem fizičkih i pravnih osoba kao i sredstava koja se za ove potrebe osiguraju u budžetu županije i općine;
- Sredstva koja se dobiju (na razini općine) od premije osiguranja imovine od požara i prirodnih sila u iznosu od 61% i 1% od naplaćene premije od osiguranja motornih vozila. Od ukupnih sredstava općini pripada 70% i mogu se isključivo koristiti za nabavku vatrogasne opreme, tehničkih i drugih sredstava za vatrogasne postrojbe, stručno

obučavanje i osposobljavanje vatrogasaca i održavanje opreme i sredstava, te izgradnju i opremanje objekata za potrebe vatrogasnih postrojbi. Uvjete korištenja ovih sredstava utvrđuje općinski načelnik na prijedlog Službe civilne zaštite.

Osigurana finansijska sredstva se koriste za:

- nabavku tehničke opreme i sredstava za gašenje požara;
- održavanje vatrogasnih objekata;
- za izgradnju objekata za smještaj vatrogasnih vozila i vatrogasaca;
- za obrazovanje vatrogasnih kadrova;
- Propagandnu djelatnost;
- Naučno - istraživačku djelatnost u oblasti zaštite od požara.

Gospodarska društva i druge pravne osobe osiguravaju sredstva potrebna za nabavku uređaja, alata i druge opreme za gašenje početnog požara i staraju se o njihovom ispravnom održavanju, osiguravaju sredstva potrebna za obučavanje i upoznavanje radnika sa opasnostima od požara i mjerama zaštite od požara vezanim za rad na poslovima i radnim zadacima na koje su raspoređeni, praktičnim korištenjem aparata za gašenje početnog požara, kao i sa materijalnom i drugom odgovornošću zbog ne pridržavanja propisanih mjera zaštite od požara.

Pored toga, osiguravaju sredstva i za stručno osposobljavanje zaposlenika koji su kao odgovorne osobe u pravnim osobama, državnim organima i drugim institucijama odgovorne za „staranje“ o sprovođenju mjera zaštite od požara.

Financiranje ostalih potreba iz oblasti zaštite od požara, utvrđenih zakonom i drugim propisima, kao i ovim Planom, pada na teret investitora odnosno naručitelja posla.

6.3. Nadzor nad provođenjem mjera zaštite od požara

Upravni i inspekcijski nadzor nad provođenjem mjera zaštite od požara i vatrogastva obavlja se sukladno sa odredbama članaka od 142. do 157. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", br. 64/09).

6.4. Mjere osiguranja i izvršenja plana

Rukovoditelj Općinske službe civilne zaštite će odrediti dinamiku sprovođenja mjera i aktivnosti koje su predviđene ovim Planom i predložiti sredstva financiranja sukladno sa člankom 136. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine Federacije BiH", broj 64/09) koja se osiguravaju u proračunu općine na prijedlog Službe civilne zaštite.

Općina financira:

- Obavljanje poslova zaštite od požara i vatrogastva iz članaka 16. i 17. zakona koji su u nadležnosti općine i općinske Službe civilne zaštite;
- Organiziranje, pripremanje, materijalno opremanje i stručna obuka i osposobljavanje profesionalne vatrogasne postrojbe koju osniva općina;

- Učešće u saniranju posljedica na području općine koje nastanu požarom ili eksplozijom radi stvaranja neophodnih uvjeta za život ljudi na nastrandalom području od požara, sukladno sa materijalnim mogućnostima općine;
- Pružanje pomoći dobrovoljnim vatrogasnim društvima osnovanim na području općine za financiranje određenih poslova iz njihove nadležnosti od značaja za zaštitu od požara i vatrogastvo, a posebice za financiranje dobrovoljnih vatrogasnih postrojbi osnovanim u tim društvima;
- Plaće i druge naknade predviđene zakonom za građane i osobe u radnom odnosu za njihovo učešće u gašenju požara kao i naknade za korištenje njihovih prijevoznih, tehničkih i drugih sredstava te opreme koja se koristi u gašenju požara po naredbi općinskog Stožera civilne zaštite;
- Druge potrebe u oblasti zaštite od požara i vatrogasne djelatnosti iz nadležnosti općine.

Federacija općini pruža pomoć u financiranju poslova predviđenih u članaku 134. stavak 1. točke 3., 4., 6., 8. i 9. a županija iz članaka 135. stavak 1. točke 3., 4., 6. i 9. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu.

Način financiranja zaštite od požara i financiranje vatrogastva regulirano je člankom 131. i 132. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu i članakom 137. do 141. pomenutog zakona.

Pravilnik, procjena i plan zaštite od požara koje donose pravne osobe na području općine Čitluk i njihova druga opća akta u oblasti zaštite od požara, moraju biti usklađena sa Zakonom o zaštiti od požara i vatrogastvu FBiH, županijskim zakonom, Metodologijom za izradu procjene ugroženosti od požara i Uredbom o sadržaju i načinu izrade Planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i Planova zaštite od požara.

Pored korištenja pravnih sredstava pri rješavanju o pravima i interesima pojedinaca i pravnih osoba u djelokrugu zaštite od požara, nadležne općinske službe obavještavat će Općinsko vijeće o stanju i pojavama od značaja za sprovođenje zakonitosti i o uočenim nepravilnostima u radu, kao i o ne pridržavanju mjera zaštite od požara, određenih zakonom, drugim propisima i ovim Planom. Pored mjera zaštite od požara predviđenih ovim Planom, Općinsko vijeće propisuje i druge mjere zaštite od požara, prema mjesnim prilikama i potrebama, kao i mjere za osiguranje provođenja ovog Plana.

6.5. Odgovornost za „organiziranje“, „provоđenje“ i „staranje“ zaštite od požara

Državni organi, pravne osobe i druge institucije, dužni su donijeti vlastite Pravilnike zaštite od požara sukladno članaku 24. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu ("Službene novine FBiH", br. 64/09) u kojima će regulirati odgovornost za organiziranje, provođenje i staranje o mjerama zaštite od požara.

7. NAČIN DONOŠENJA, AŽURIRANJA I ČUVANJA PLANA ZAŠTITE OD POŽARA

7.1. Donošenje Planova zaštite od požara

Plan zaštite od požara donosi:

- Plan zaštite od požara općine - donosi Općinsko vijeće na prijedlog Općinskog načelnika;
- Plan zaštite od požara državnih organa, drugih institucija i pravnih osoba donosi organ određen općim aktom pravne osobe.

7.2. Ažuriranje Planova zaštite od požara

Plan zaštite od požara općina ažurira se jednom u tijeku kalendarske godine na temelju novonastalih promjena koje su važne za zaštitu od požara.

Ažuriranje Planova zaštite od požara vrši se po proceduri koja je propisana za donošenje Plana zaštite i spašavanja, a izmjene vrše neposredno sljedeći organi bez provođenja te procedure:

- Za općinske Planove zaštite od požara- općinska Služba civilne zaštite;
- Za planove pravnih osoba- organ određen općim aktom pravne osobe.

7.3. Čuvanje Plana zaštite od požara

Planovi zaštite od požara i Planovi zaštite i spašavanja (veliki požari, eksplozije ili eksplozije plinova i opasnih materija koje izazivaju požare) čuvaju:

- Plan zaštite od požara čuva općinska Služba civilne zaštite;
- Plan zaštite od požara pravne osobe čuva organ određen općim aktom pravne osobe.

7.4. Postupanje po Planu zaštite od požara

Plan zaštite od požara i Plan zaštite i spašavanja (veliki požari, eksplozije ili eksplozije plinova i opasnih materija koje izazivaju požar) predstavlja plansko – operativni dokument po kojem se postupa za sljedeće tri situacije, i to:

- Za fazu preventivne zaštite;
- Za fazu spašavanja ugroženih i nastradalih ljudi i materijalnih dobara i ublažavanje nastalih posljedica;
- Za fazu otklanjanja nastalih posljedica i stvaranje uvjeta za normalizaciju života na ugroženom području.

Na temelju dokumenta Plan zaštite i spašavanja koji se odnosi na mјere zaštite i spašavanja, utvrđene za ostvarivanje preventivne zaštite, postupa se odmah od dana donošenja plana i stalno do momenta kada nastane neka prirodna ili druga nesreća (požar), s

ciljem da se provođenjem tih mjera utiče na spriječavanje nastanka prirodnih i drugih nesreća, odnosno da se ublaži njihovo djelovanje.

Postupanje po planu vrši se na način što sve upravne organizacije, odnosno sve općinske i gradske Službe za upravu, kao i drugi izvršni organi vlasti i pravne osobe su obvezni da u okviru svoje redovite djelatnosti kojom se bave kao dio svojih redovitih zadataka sprovode mjere, postupke i zadatke utvrđene u planu. Koordinaciju i nadzor nad vršenjem tih zadataka, sukladno sa zakonom, vrše organi civilne zaštite:

- Za županijske organe uprave i upravne organizacije i javna poduzeća županije- Županijska uprava civilne zaštite;
- Za općinske Službe za upravu i javna poduzeća općine, općinska Služba civilne zaštite.

Postupanje po planu vrši se tako što su sve općinske službe za upravu, kao i javna poduzeća, dužni zadatke utvrđene u tom dokumentu ugraditi u svoj godišnji program rada i u okviru svoje redovite djelatnosti osigurati njihovo izvršenje.

Na temelju plana koji se odnosi na spašavanje ugroženih i nastrandalih ljudi i materijalnih dobara i ublažavanja nastalih posljedica (faza spašavanja), postupa se od momenta kada nadležni organ vlasti proglaši nastanak prirodne ili druge nesreće i traje onoliko vremena koliko je potrebno da se izvrši spašavanje, odnosno pruži neposredna pomoć ugroženom i nastrandalom stanovništvu, odnosno izvrši spašavanje ugroženih materijalnih dobara, s tim što se po ovom planu može postupiti i prije proglašavanja nastanka prirodnih ili drugih nesreća kada je zbog žurnosti potrebno odmah pristupiti spašavanju ugroženog i nastrandalog stanovništva i materijalnih dobara o čemu odlučuje rukovoditelj sljedećih organa:

- U općini - po naredbi Općinskog stožera civilne zaštite, na prijedlog rukovoditelja Službe civilne zaštite općine;
- U županiji - po naredbi Županijskog stožera civilne zaštite, na prijedlog načelnika tog stožera.

Koordinaciju i rukovođenje akcijama zaštite i spašavanja, neposredno ostvaruje nadležni stožer civilne zaštite, a u izuzetnim slučajevima te funkcije vrši zapovjednik stožera civilne zaštite, koji je naredio postupanje po planu, dok se ne stvore uvjeti da te funkcije preuzme nadležni Stožer civilne zaštite.

Po planu koji se odnosi na fazu otklanjanja nastalih posljedica i stvaranje uvjeta za normalizaciju života na ugroženom području (faza otklanjanja posljedica), postupa se istovremeno sa fazom spašavanja u svim radnjama koje su u funkciji otklanjanja nastalih posljedica i traje do momenta kada se stvore osnovni uvjeti za normalan život i rad stanovništva na ugroženom području i kada dalju brigu na otklanjanju posljedica mogu preuzeti nadležni organi uprave, odnosno službe za upravu, o čemu odlučuje stožer civilne zaštite.

Koordinaciju i rukovođenje akcijama vrši nadležni stožer civilne zaštite, a po okončanju tih aktivnosti, dalju brigu o vršenju tih poslova obavljaju organi koje odredi izvršni organ vlasti nadležan za proglašenje prestanka prirodnih ili drugih nesreća što se određuje u aktu o prestanku nesreće.

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

Postupanje se vrši pod sljedećim uvjetima:

1. U općini - odmah kada Općinski načelnik ili Služba civilne zaštite općine, od Općinskog operativnog centra civilne zaštite ili na bilo koji drugi način, dobiju podatke da prijeti opasnost od nastanka neke prirodne ili druge nesreće ili je već nastala neka nesreća na području općine;
2. U županiji - kada Županijska uprava civilne zaštite dobije obavještenje putem operativnog centra civilne zaštite ili drugog organa da je nekom prirodnom ili drugom nesrećom ugrožen ili zahvaćen veći dio područja jedne ili više općina na području županije.

ZAVRŠNE ODREDBE

Ovaj dokument stupa na snagu usvajanjem na Općinskom vijeću općine Čitluk.

**PRECJEDAVAJUĆI
OPĆINSKOG VIJEĆA
OPĆINE ČITLUK**

POPIS TABELA

Tabela 1.: Šumsko zemljište na području općine Čitluk	14
Tabela 2.: Poslovni subjekti po djelatnostima u općini Čitluk, 2017.godina.....	14
Tabela 3.: Pregled vatrogasnih domova na području općine Čitluk	19
Tabela 4.: Pregled kontakt brojeva za dežurne službe elektrodistributione i elektroprijenosna na području općine Čitluk.....	25
Tabela 5.: Javna komunalna preduzeća na području općine Čitluk	25
Tabela 6.: Pregled zdravstvenih ustanova na području općine Čitluk	25
Tabela 7.: Veterinarska postaja na području općine Čitluk	26
Tabela 8.: Humanitarne organizacije na području općine Čitluk	27
Tabela 9.: Brojevi Županijske uprave civilne zaštite i općinskih službi civilne zaštite	34
Tabela 10.: Građevine u kojima se skladište veće količine zapaljivih tečnosti, plinova te drugih opasnih materija.....	36

POPIS SLIKA

Slika 1.: Organizacijska shema upravljanja akcijom zaštite i spašavanja.....	17
Slika 2.: Angažiranje Oružanih snaga BiH u akciji gašenja požara (razina od općina do Federacije BiH)	30

BIBLIOGRAFIJA

A. ZAKONI

1. Zakon o zaštiti od požara i vatrogastvu (Službene novine Federacije BiH, broj: 64/09)
2. Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini (Službene novine BiH, broj: 50/08)
3. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća (Službene novine Federacije BiH, broj: 39/03 i 22/06)
4. Zakon o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10)
5. Zakon o prometu eksplozivnih materija i zapaljivih tečnosti i gasova (Službene novine BiH broj: 38/89 i 36/90)
6. Uredba o sadržaju i načinu izrade planova zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća i planova zaštite od požara (Službene novine Federacije BiH, broj: 8/11)
7. Metodologija za izradu procjene ugroženosti od požara (Službene novine Federacije BiH, broj: 8/11)

B. PRAVILNICI, UPUTSTVA I STANDARDI

1. Pravilnik o tehničkim propisima o gromobranima (Službene novine SFRJ, broj: 13/68)
2. Pravilnik o tehničkim normativima za vanjsku i unutrašnju hidrantsku mrežu za gašenje požara (Službene novine Federacije BiH, broj: 87/11)
3. Pravilnik o tehničkim normativima za električne instalacije niskog napona (Službene novine SFRJ, broj: 53/88)
4. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu od statičkog elektriciteta (Službene novine SFRJ, broj: 62/73)
5. Pravilnik o jugoslovenskim standardima za protuexploziju zaštitu (Službene novine SFRJ, broj: 18/81, 31/82 i 4/87)
6. Pravilnik o izgradnji postrojenja za zapaljive tečnosti i o uskladištenju i pretakanju zapaljivih tečnosti (Službene novine SFRJ, broj: 20/71 i 23/71)
7. Pravilnih o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara (Službene Novine SFRJ, broj: 24/87)
8. Pravilnik o tehničkim normativima za projektovanje, građenje, pogon i održavanje gasnih kotlarnica (Službene novine SFRJ, broj: 10/90 i 52/90) i Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o tehničkim normativima za projektovanje, građenje i održavanje plinskih kotlarnica (Službene novine Federacije BiH, broj: 26/97)
9. Pravilnik o tehničkim normativima za stanice i kompresore (Službene novine SFRJ, broj: 32/74)
10. Pravilnik o opštim mjerama zaštite na radu za građevinske objekte i radne i pomoćne prostorije (Službene novine SRBiH, broj: 5/88)
11. S-bilten, Bilteni komisije za ispitivanje S uređaja, Zagreb
12. Preporuka za smanjenje opasnosti od statičkog elektriciteta (NFPA 77-66)
13. BAS CEN/TR 12101-4:2008
14. BAS CEN/TR 14568:2008
15. BAS EN 14044/AC:2008
16. BAS EN 14339:2008
17. BAS EN 14384:2008
18. BAS EN 1866:2008
19. BAS EN 3-8:2008
20. ISO-22301

C. KNJIGE

1. Blagoje Ilić: Taktika gašenja požara, Vatrogasni savez Srbije
2. Dragoljub Stojanović: Zaštita od požara i eksplozija, Sarajevo, 1988.
3. Gordana Delez; Vlasta Obuljen: Hemijske štetnosti, Zagreb, 1973.
4. Esad Hadžiselimović; Nikola Klent: Požarna karakterizacija materijala i elemenata građevinskih konstrukcija, Sarajevo, 1991.
5. Marinović: Električni uređaji i instalacije za eksplozivnu atmosferu plinova i para, Zagreb, 1991.

PLAN ZAŠTITE OD POŽARA OPĆINE ČITLUK

6. Sreto Trivaković: Opasnost od požara i eksplozije i mjere sigurnosti kod primjene tečenih naftnih plinova-propana, butane i njihove smjese, u opštoj i ličnoj potrošnji plina, Institut zaštite na radu Sarajevo, juni 1978
7. Karaba: Priručnik za protiveksplozijsku zaštitu električnih uređaja, opreme i instalacija, Građevinska knjiga, Beograd, 1986.
8. Tehnički priručnik "Rade Končar", Zagreb, 1980.
9. Tadić Zdenko, Zaštita i spašavanje u Federaciji BiH, Printcom Tuzla, Tuzla, 2013.
10. Marijan, E. Mileosunić, M. Matasović, V. Obuljen, T. Slavić, J. Škorja, I. Zulfikarpašić: Protueksplozijska zaštita električnih uređaja, ZOPE 76, Zagreb
11. P.A. Kittle: Flammability of plastic and polymers used as alternate daily covers, Rusmar Inc., 1993.